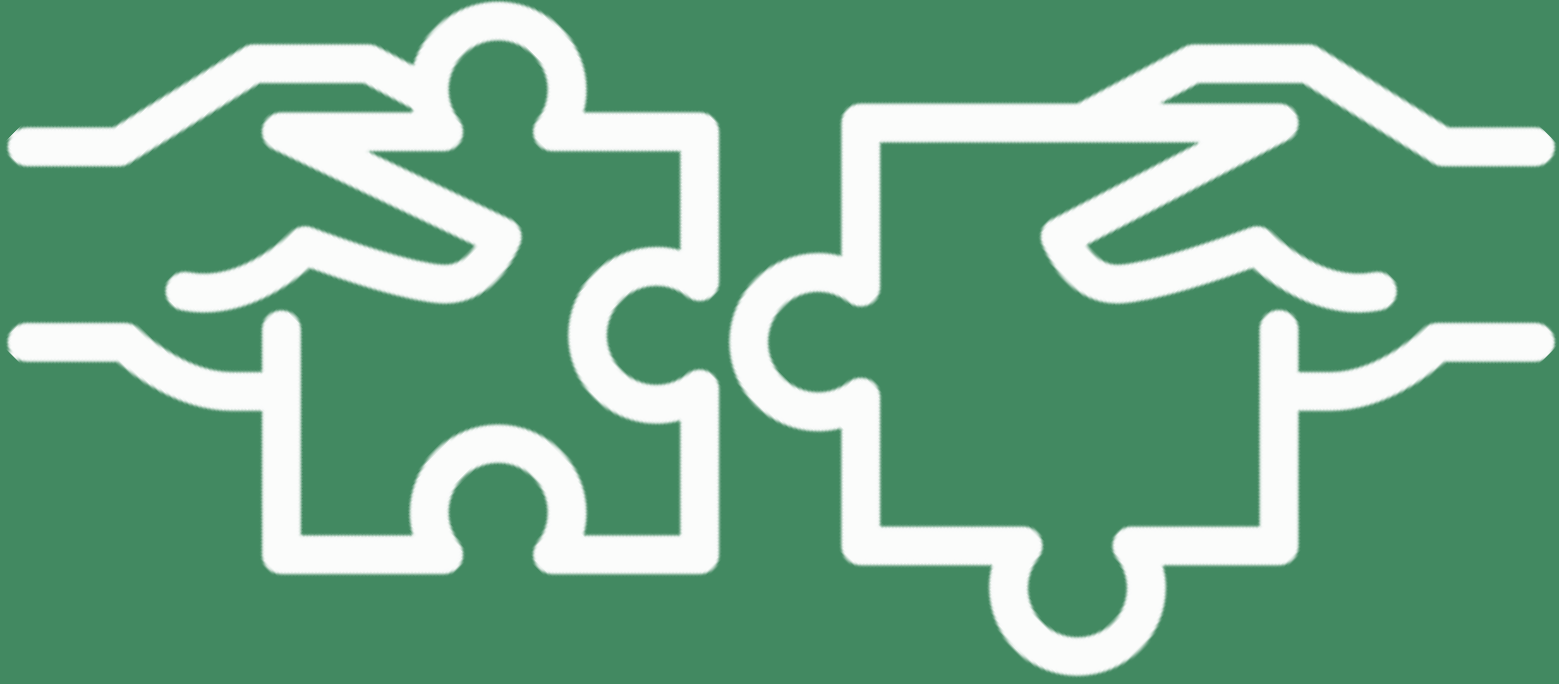

KIBRIS'TA İKİ TOPLUMLU TEKNİK KOMİTELER

*Nasıl çalışırlar?
Neler başardılar?
Nasıl geliştirebiliriz?*

Yazarlar: Nasia Hadjigeorgiou, Fezile Osum

Bu yayın Avrupa Birliği tarafından finanse edilmiştir. İçerik tamamıyla ICLAIM ile İnsan Hakları Platformu'nun sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

→ | GİRİŞ

Bu rapor, Avrupa Birliği (AB) tarafından Kıbrıs Türk toplumuna yönelik Yardım Programı kapsamında finanse edilen, Interdisciplinary Centre for Law, Alternative and Innovative Methods (ICLAIM) ve İnsan Hakları Platformu (İHP) tarafından 2023-2026 yılları arasında yürütülen 3-yıllık araştırma projesinin bir çıktısı olarak hazırlanmıştır. Raporun temel olan araştırma sürecinden ve raporu hazırlama sürecinden sorumlu olan iki partner organizasyon Interdisciplinary Centre for Law, Alternative and Innovative Methods (ICLAIM) ve İnsan Hakları Platformu (İHP)'dur. InPeace projesiyle ilgili daha fazla bilgiye ve ek araştırma çıktılarına, iki organizasyonun web sitelerinden erişilebilir.¹

Rapor, Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk toplum liderleri tarafından 2008 ve 2015 yılları arasında oluşturulan 12 Teknik Komite hakkında bilgi sağlamaktadır. Her iki toplumun da kendi liderleri tarafından atanan gönüllülerden oluşan Teknik Komiteler, Kıbrıslıların günlük yaşamlarını etkileyen belirli alanlarla ilgilenmektedir. Görevleri, günlük yaşamı etkileyen konuları irdelemek ve iki toplum arasındaki etkileşim ile anlayışı kolaylaştırmaktır.

Rapor, Teknik Komitelerin hedeflerine ne düzeyde ve hangi şekillerde başardığını incelemektedir. Bu mekanizmalar tarafından oluşturulan ve yürütülen projelerin birçoğu başarılı olup Kıbrıslılar üzerinde önemli etki yaratmış olsa da, çoğunlukla faydalanıcıların bunun farkında olmadığını savunmaktadır. Bu, Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türkler arasında uzun süreli ve verimli işbirliğinin hem mümkün hem de ortak sorunları ele almak ve ada da yaşayanların yaşamlarını iyileştirmek için gerekli olduğunu göstermiştir. Aynı zamanda, Teknik Komitelerin işleyişi ve etkisi birçok faktör nedeniyle zayıflatılmıştır. Rapor, bu faktörlerin etkisini, örneklerle birlikte tanımlayıp açıklamakta ve ele alınmaları için ise yöntemler önermektedir. Başka bölgelerde yürütülen benzer iş birliği anlaşmalarına açıkça atıfta bulunmasa da, Teknik Komitelerle ilgili öğrenilen dersler, başka donmuş çatışmalarla ilgilenen kişiler için yararlı olabilir. AB'nin Teknik Komitelere olan aktif katılımı ve işleyişlerine sağladıkları destek ışığında, bu gibi analizler özellikle Avrupa bölgesinde bulunan ve benzer AB üyeliğine katılım süreçlerinde olanlar için de yararlı olabilir (2022² yılında Moldova ve 2023 yılında Gürcistan aday ülke statüsü kazanmıştır).

Raporun yapısı şu şekildedir: Bölüm 2'de Teknik Komitelerin az bilinen çalışmaları hakkında veri toplamak için kullandığımız yöntemler açıklanmıştır. Yapılan masabaşı araştırma, ilgili paydaşlarla yapılan 56 görüşme ve toplamda 12 katılımcı ile yapılan 3 odak grubu toplantısı, bu raporun bugüne kadar Teknik Komitelerle ilgili en kapsamlı yayın olduğunu anlamına gelmektedir. Bölüm 3 Kıbrıs'ın tarihi geçmişi hakkında bir özet sunarak, Teknik Komitelerin bulunduğu donmuş çatışma hakkında bilgi sağlamaktadır. Bölüm 4, Teknik Komitelerin oluşumu, ardında yatan nedenlerini ve çalışma şekillerini tanımlamaktadır. Bölüm 5, Teknik Komiteler tarafından yürütülen altı başarılı ve etkili projeyi açıklamaktadır. Bölüm 6, bu mekanizmalara daha eleştirel bir şekilde yaklaşarak, karşılaştıkları en önemli dört zorluğu tanımlamaktadır. Bölüm 7, Komitelerin etkili işleyişinden çıkarılan dersleri açıklarken, Bölüm 8 ise raporun sonuç bölümüdür.

Yazar notu: Bu raporun yazımı Temmuz 2025'te tamamlanmıştır. Ekim 2025'te Kıbrıs Türk toplumu arasında yapılan seçimler, Sayın Tatar'ın iktidarı kaybetmesine ve yerine Sayın Tufan Erhürman'ın gelmesine yol açmıştır. Dolayısıyla, "mevcut" Kıbrıs Türk liderliğine yönelik tüm atıflar ve eleştiriler, Sayın Tatar tarafından alınan kararlara atıfta bulunmaktadır. Yeni liderliğin Teknik Komiteler çerçevesinde daha fazla iş birliği yapma isteği göstereceğini ve bu raporda tespit edilen zorlukların çoğunun üstesinden gelineceğini umuyoruz.

¹ ICLAİM, 'Kapsayıcı Barış İnşası – InPeace': <https://www.iclaimcentre.org/projects/inclusive-peacebuilding-inpeace> ve İnsan Hakları Platformu, 'InPeace Projesi: <https://insanhaklariplatformu.eu/inpeace?lang=en>

² Teknik Komiteler, 2007'de Moldova ve Transnistria arasında kurulan güven oluşturma çalışma grupları ile benzerlikler taşımaktadırlar. (Stefan Wolff Nadja Douglas, 'Confidence Building in the Shadow of War: Moldova, Transdnistria, and the Uncertain Future of the 5+2 Process' (2023) Security and Human Rights Monitor 23-36; Marius Spechea, 'The Sectoral Working Groups: Innovation and Efficiency in Transnistrian Settlement' (2017) Studia Securitatii XI(2): 148-155.)

YÖNTEM

Teknik Komitelerle araştırmayı gerçekleştirirken, ekibin temel zorluğu bilgiye olan kısıtlı erişimdi. Kültürel Miras³, Çevre⁴, ve Kültür⁵ Teknik Komitesi dışında bu organlardan birçoğu kendi web sitelerine sahip değildirler. Teknik Komitelere Destek Mekanizmasına ilişkin Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (UNDP) genel bir internet sitesi⁶ ve ayrıca Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin Kıbrıs Özel Danışmanı Ofisi (OSASG) tarafından Kıbrıs ve Birleşmiş Milletler Barış Gücü (UNFICYP)⁷ hakkında hazırlanmış çevrimiçi bir bilgi notu bulunmaktadır. Ancak, bu kaynaklar, günümüze kadar yürütülen belirli projeler hakkında bilgi verirken, Teknik Komitelerin yetkisi, amaçları ve aktiviteleri hakkında genel bilgi sağlamamaktadır. Bu kısıtlamayı gidermek için Ek 1'de Teknik Komitelerin bugüne dek yaptıkları tüm proje ve aktivitelerin kapsamlı bir listesi sağlanmaktadır.

Birincil kaynakların kısıtlılığının yanı sıra, araştırma ekibi Yunanca, Türkçe veya İngilizce yayınlanmış ikincil (akademik) kaynaklar açısından da bir yetersizlik deneyimlemiştir. Benzersiz sayılan Kültürel Miras Teknik Komitesi hakkında bilgi sağlayan iki makale yayınlanmıştır.⁸ Ayrıca, bir başka akademik makalede Eğitim Teknik Komitesi'nin öncü projesi olan "Imagine"i ele almıştır. Ancak yazarlar, ne projenin adından (bunun yerine "Barış Eğitimi Programı" olarak atıfta bulunmuştur) ne de gerçekleşmesini sağlayan Teknik Komiteden bahsetmişlerdir.⁹ Son olarak ise, Teknik Komitelerin tamamını tartışan¹⁰ ve yakında yayınlanacak olan bir makale ve InPeace projesinin bir sonucu olan başka bir araştırma¹¹ dışında, bu organlarla ilgili herhangi bir akademik yayın bulunmamaktadır.

Sonuç olarak, bu raporda yer alan bilgiler şu dört kaynaktan gelmektedir: (a) Kıbrıs'ta önemli paydaşlarla yapılan ampirik araştırma; (b) Kıbrıs'taki BM Genel Sekreteri'nin raporları; (c) belirli projeler hakkında UNDP tarafından yayınlanan bildiriler ve videolar; ve (d) Yunanca, Türkçe veya İngilizce olarak yayınlanan gazetelerin incelemeleri.

Ampirik araştırma, Temmuz 2023 ve Ocak 2025 tarihleri arasında, iki kısım olarak gerçekleştirilmiştir. İlk kısmında, her toplumdan ve her Teknik Komiteden birer Eş başkan ya da üye ile (yani toplamda 24 adet) görüşme yapmaya çalıştık. Bu görüşmelerin amacı Komitelerin işleyişleri ve zorlukları ile ilgili benzerlikler olup olmadığını anlamak ve görev tanımları konusunda sahip oldukları anlayışın ne denli benzer olduğunu kavrayabilmektir. Kıbrıslı Rumlarla gerekli görüşme sayısına (12) ulaşılsa da, Kıbrıslı Türk liderliğinin araştırmaya destek vermemesinden ötürü gerekli görüşme sayısına ulaşamamıştır (toplamda 8 görüşme yapılmıştır).

3 Kültürel Miras Teknik Komitesi'nin internet sitesi: <https://www.tcchcyprus.com>.

4 Çevre Teknik Komitesi'nin internet sitesi: <https://www.tcecyprus.org>.

5 Kültür Teknik Komitesi'nin internet sitesi: <https://www.tcculturecyprus.com>.

6 UNDP, 'Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı', <https://www.undp.org/cyprus/support-facility-technical-committees#:~:text=The%20Technical%20Committees%20were%20established,understanding%20between%20the%20two%20communities>.

7 OSASG Cyprus and UNFICYP, 'Teknik Komiteler – Temel Başarılar', https://uncyprustalks.unmissions.org/sites/default/files/tc_overview_0.pdf.

8 Amy Reid, 'Heritage, Reconciliation and 'Cross-Border' Cooperation in Cyprus' (2021) 30(1) Anthropological Journal of European Cultures 144-152; Ali Tuncay, 'The Technical Committee on Cultural Heritage in Cyprus: From Conflict to Cooperation' (çevrimiçi, kaynak verilmemiştir).

9 Michalinos Zembylas & Loizos Loukaides, 'Teachers' Strategies of Everyday Diplomacy in Peace Education: A Case Study of the "Intrapolitics" of Peacebuilding in Greek-Cypriot Schools' (2021) 16(1) Research in Comparative and International Education 43-63.

10 Gul M. Gur and Alexander Cromwell, 'Peacebuilding in Cyprus through Sustained Superordinate Cooperation: The case of the Technical Committees' (yayınlanacak).

11 Nasia Hadjigeorgiou, 'The Prospects and Limits of Engagement without Recognition between Parent and de Facto States: The bicomunal Technical Committees in Cyprus' (yayınlanacak).

Buna ek olarak, Teknik Komiteyle ilgili bilgi sahibi olan 8 uluslararası kişiyle görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan kişiler arasında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin Kıbrıs Özel Danışman Ofisi (OSASG) ve AB temsilcileri bulunmaktadır. Bunun amacı, uluslararası toplumdan kişilerin Teknik Komitelerin yetkisi ve amaçları ile ilgili ortak bir anlayışı olup olmadığını anlamak ve bağımsız gözlemcilerden bu organların güçlü ve güçsüz yanlarıyla ilgili görüşler edinmekti. Ampirik araştırmanın ilk bölümünde, Teknik Komitelerle ilgili bilgilerini ölçmek amacıyla Kıbrıslı sivil toplumun 10 üyesiyle de görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşülen kişiler farklı alanlarda çalışmaktadır. Bu alanlar toplumsal cinsiyet, ekoloji, gençlik, erişilebilirlik ve demokratik hakları içermektedir. Edinilen bilgilerin yanı sıra Teknik Komitelerin Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk üyeleriyle iki ayrı odak grubu toplantısı gerçekleştirilmiştir. Ampirik araştırmanın ilk aşamasında, 37 paydaşla görüşme gerçekleştirilmiş ve 8 katılımcıyla odak grubu toplantıları yapılmıştır.

Teknik Komitelerin görev tanımlarıyla, işleyişleri, güçlü ve zayıf yönleri ile ilgili bir anlayış geliştirdikten sonra, ampirik araştırmanın ikinci kısmında, Komiteler tarafından gerçekleştirilen ve başarılı olan dört proje belirlenmiştir. Bunlar: (a) 2016 yılında başlayan ve (2022'den itibaren kısıtlı bir şekilde olsa da) günümüze kadar devam eden, Eğitim Teknik Komitesi'nin "Imagine" projesi; (b) 2019-2020 yılları arasında gerçekleştirilen Kültür Teknik Komitesi'nin "In Culture we Trust" projesi; (c) 2019-2024 yılları arasında gerçekleştirilen Sağlık Teknik Komitesi'nin "Sivrisinek" projesi; ve (d) Kültürel Miras Teknik Komitesi'nin 2008'den günümüze kadar devam eden tüm çalışmalarını içermektedir. Buradaki amaç, bu projelere dahil olan ya da yararlanan 12 Kıbrıslı Rum ve 12 Kıbrıslı Türk ile görüşme yaparak, 24 ek görüşme düzenlemektir. Bu sayıya Kıbrıslı Rumlarla ulaşılsa da, Kıbrıslı Türklerle yalnızca 7 görüşme gerçekleştirilmiştir. Böylece, ampirik araştırma sürecinde toplam 56 kişi ile görüşme yapılmıştır. Buna ek olarak, The Cyprus Forum kapsamında Teknik Komitelerle ilgili bir panel de gerçekleştirilmiştir. Panel, Teknik Komitelerin iki Kıbrıslı Rum ve iki Kıbrıslı Türk üyesinden oluşmuş ve moderatörlüğünü araştırma ekibinden bir üye üstlenmiştir.¹²

Ampirik araştırma boyunca karşılaştığımız en büyük zorluk Kıbrıslı Türk toplumundan üyelerin katılımı ile ilgiliydi. Kıbrıslı Rum toplumundan Teknik Komitelerin koordinatöründen tam destek almamız görüşmecilere erişimimizi kolaylaştırırsa da, Kıbrıslı Türk toplumunda durum aynı değildi. Defalarca çaba gösterilmesine rağmen, Teknik Komitelerin mevcut Kıbrıslı Türk koordinatörü ile görüşmek imkansızdı.

Bu organları karakterize eden şeffaflık eksikliğinden dolayı da, olası Kıbrıslı Türk görüşmecileri tespit etmek bile zorlayıcıydı. Tespit edildiklerinde ise, bazıları Kıbrıslı Türk koordinatörden izin almadan görüşme yapmaya isteksiz davrandı; ancak bu izin de verilmedi. Ampirik araştırmanın ikinci aşamasında, Teknik Komite projelerine dahil olan Kıbrıslı Türklere yaklaştığımızda da anonim dahi olsa, görüşme yapma konusunda benzer bir isteksizlik gözlemlenmiştir. Güncel olan bilgileri sağlayamamasalar da, bu sorunu, Teknik Komitelerin eski üyeleri ile görüşme yaparak gidermeye çalıştık.

12 Teknik Komitelerle ilgili panel: <https://www.youtube.com/watch?v=gGQg72jriog> (6:42'den itibaren).

İkinci kaynak olarak ise BM Genel Sekreteri'nin Kıbrıs'la ilgili raporları kullanılmıştır. Bunlar, iki tarafı da Teknik Komiteleri politik müdahalelerden korumaya teşvik etmek dışında¹³, Teknik Komitelerin zorlukları hakkında detaylı bilgi sağlamasalar da, günümüze kadar gerçekleştirilen projelerle ilgili bilgi sağlamaktadırlar. Ek 1'de sağlanan Teknik Komitelerin proje listesi, bu raporlara, sosyal medyada BM duyurularına ve UNDP Cyprus web sitesine dayanarak oluşturulmuştur. Teknik Komitelerle ilgili ek bilgi UNDP'nin seçilen projelerle ilgili paylaştığı bir dizi videodan alınmıştır.¹⁴ İlginç olan ise, bu projelerin Kıbrıslıların günlük yaşamına olan büyük etkisine rağmen, videoların çok az sayıda izlenmesiydi.

Teknik Komitelerin çalışmalarıyla ilgili bir başka bilgi kaynağı ise Yunanca, Türkçe ve İngilizce yayınlanan gazete makalelerinin incelemesiydi. Bu medya incelemesi, bazı Teknik Komitelerin çalışmalarıyla ilgili daha çok duyuru yapıldığını göstermektedir. Örneğin, Kültürel Miras Teknik Komitesi, diğerlerinde olmadığı kadar, medyada (olumlu) bir ilginin konusuydu. Ayrıca, Kültürel Miras Teknik Komitesi'nin yürüttükleri projelerin tamamını değil, bazılarını duyurduklarını fark ettik. Örneğin, Sağlık Teknik Komitesi'nin eş başkanları, COVID-19'a yanıt verme konusunda iki toplumlu işbirliğini tartışmak için medyada birçok kez görünmüşlerdir. Ancak, aynı Komite'nin gerçekleştirdiği (önemi yüksek) Sivrisinek projesi, karşılaştırıldığında çok daha az medya ilgisi görmüştür. Bu gözlemler, ampirik aşamadaki görüşmeler esnasında alınmıştır; bununla ilgili detayları aşağıda bulabilirsiniz.

🕒 | KIBRIS'IN TARİHİ

Kıbrıs'ın tartışmalı tarihi hakkında birçok şey yazılmıştır; bu raporda bunları yinelemeyi amaçlamıyoruz. Bunun yerine, Teknik Komitelerin oluşturulmasıyla ilgili çokça kabul görmüş bilgiler ile sınırlandırılma yapılacaktır. Kıbrıs Cumhuriyeti 1960 yılında, hükümetin her alanında Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk temsilciler arasında işbirliğini gerektiren anayasasıyla birlikte oluşturulmuştur. Bu işbirliği, Başkan Makarios'un, Anayasa tarafından garanti edilen denge ve denetimi değiştirmek üzere yaptığı bir dizi öneri sonrasında kısa ömürlü olmuştur. Kıbrıslı Türkler, protesto ederek hükümetten çekilmiştir. Bu, günümüzde de olduğu gibi, Kıbrıs Cumhuriyeti'ni tamamıyla Kıbrıslı Rumların kontrolüne bırakmıştır. 1974 yılında bir grup paramiliter, Yunan cunta hükümetiyle, Cumhurbaşkanı'nı devirmeyi hedeflemişlerdir. Beş gün sonra bu, adanın kuzeyinde Türk istilasını ve işgalini tetiklemiştir. Buna karşılık olarak, Türk istilası, zoraki bir nüfus transferine neden olmuştur: 1974'ten önce Kıbrıslılar adanın dört bir yanında yaşarken, bu tarihten sonra Kıbrıslı Rumlar adanın güneyinde, Kıbrıslı Türkler ise adanın kuzeyinde yaşamaya devam etmiştir.

Kıbrıs Cumhuriyeti, (Egemen Üs Bölgeleri – SBA'lar haricinde¹⁵) adanın tamamında egemenliğini savunurken, bölgenin yalnızca güneyinde etkin bir kontrole sahiptir. Kıbrıslı Türkler, 'Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC)' bağımsızlığını ilan etse de, 18 Kasım 1983 tarihli Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 541 sayılı kararı doğrultusunda, uluslararası toplum tarafından tanınmamaktadır. Bununla birlikte, Kıbrıslı Rumların ve uluslararası toplumun duruşuna göre Kıbrıs'ın kuzeyi, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin etkin kontrolü

altında değil ve uluslararası hukuka ihlallerden sorumlu olan Türkiye'nin askeri, politik ve ekonomik kontrolü altındadır.¹⁶ Buna karşılık, (Kıbrıslı) Türklerin duruşuna göre, Kıbrıslı Türk toplumunun temsilcileri çekildiğinde, 1963 yılı itibarıyla Kıbrıs Cumhuriyeti'nin varlığı sonlanmıştır. Bu perspektife göre, Kıbrıslı Rumlar haksız bir şekilde Kıbrıs Cumhuriyeti'ni temsil etmekte ve Türkiye, Kıbrıs Cumhuriyeti'ni tanımayı reddederek, genellikle Kıbrıs Rum Yönetimi'ne atıfta bulunmaktadır. İki toplumun duruşları, onlarca yıldır pek bir değişiklik göstermemiştir. İki tarafın birbirini tanıma konusundaki isteksizliği ve özellikle Kıbrıs Cumhuriyeti'nin 'KKTC'yi tanımama konusundaki güçlü duruşu, aralarındaki işbirliğini imkansız hale getirmiştir.¹⁷ Teknik Komitelerin işleyişi bu lensten incelenmelidir.

1983'ten sonraki yıllarda, kayda değer üç gelişme yaşanmıştır. Birincisi, 1974'ten 2003 yılına kadar, iki Kıbrıslı toplum, geçilmeyen BM kontrollü tampon bölgeyle fiziksel olarak tamamen ayrı haldeydi. 2003 yılında, bir kontrol noktasının açılmasıyla, tampon bölge kısmen geçilir bir hale gelmiş ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nin etkin kontrolünde olan ve olmayan bölgeler arasında geçişlere izin sağlanmıştır. Bu onlarca yıldan sonra Kıbrıslıların etkileşime girmesine olanak tanımış ve zaman içerisinde, bu etkileşimin iki toplum arasında işbirliği gerektirdiği anlaşılmıştır. 2003 yılından itibaren, tampon bölge boyunca sekiz geçiş noktası daha açılmış ve hem etkileşimin hem işbirliği ihtiyacının artmasına neden olmuştur. Örneğin, Mayıs 2005'ten Nisan 2006'ya kadar 3.375.409 geçiş yapılmışken,¹⁸ Ocak ve Aralık 2023 tarihleri arasında bu sayı iki katına (7.068.924 geçiş) çıkmıştır.¹⁹

İkinci gelişme ise, Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk liderlerin kapsamlı bir barış anlaşmasına ulaşması ve 2004 yılında bunun eş zamanlı fakat ayrı biçimde iki topluma referandum olarak sunulmasıdır. Barış anlaşması, bilinen adıyla Annan Planı, Kıbrıslı Türklerin çoğunluğu tarafından kabul edilse de, Kıbrıslı Rumların büyük bir çoğunluğu tarafından reddedilmiştir.²⁰ Müzakereler başlayıp bitmeye devam etse de, o tarihten itibaren Kıbrıslılar bir barış anlaşmasına bu düzeyde yaklaşmamıştır. Üçüncü gelişme ise, aynı yıl içerisinde Kıbrıs Cumhuriyeti'nin AB üyeliğine kabul edilmesiydi. Buna göre, her iki toplum Annan Planı'nı kabul etmiş olsa ve Kıbrıs birleşmiş olsa, adanın tamamı (SBA'lar haricinde) AB'ye kabul edilecekti. Annan Planı'nın Kıbrıslı Rumlar tarafında reddedilmesi, Kıbrıs'ın bir bütün olarak AB'ye katılması ancak AB hukukunun, Kıbrıs Sorunu çözülene kadar, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin etkin kontrolü altında olmayan bölgelerde geçici olarak askıya alındığı anlamında gelmektedir.²¹ Bu gelişmeden sonra, AB "Kıbrıslı Türk toplumunun izolasyonu-na son vermek ve Kıbrıslı Türk toplumunun ekonomik kalkınmasını teşvik ederek Kıbrıs'ın yeniden birleşmesini kolaylaştırmak" konusuna bağlılık göstermiştir.²² AB müktesebatının askıya alınmasıyla Avrupa Komisyonu, Kıbrıs'ın yeniden birleşimini kolaylaştırmak amacıyla 389/2006 sayılı Konsey Kararı'na göre "Kıbrıslı Türk Toplumuna Yönelik Yardım Programını" oluşturmuştur. Bu program, Teknik Komitelere finansal destek sağlamanın yanı sıra, bu rapor ile sonuçlanan araştırma sürecine de olanak sağlamıştır.

16 Kıbrıs v. Türkiye (App. No 25781/94) (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 10 Mayıs 2001).

17 Nasia Hadjigeorgiou, 'The Practice of Engagement without Recognition under International Law: A Tool for Combatting Human Trafficking' (2024) 4(1) Global Studies Quarterly 1-14.

18 Avrupa Komisyonu, 'Annual Report on the implementation of Council Regulation (EC) 866/2004 of 29 April 2004 and the situation resulting from its application' COM(2006) 551 final (Brüksel, 25 Eylül 2006).

19 Avrupa Komisyonu, 'Twentieth report on the implementation of Council Regulation (EC) No 866/2004 of 29 April 2004 and the situation resulting from its application covering the period 1 January until 31 December 2023' COM(2024) 265 final (Brüksel, 4 Temmuz 2024).

20 BM Genel Sekreteri, 'Report of the Secretary-General on the United Nations Operation in Cyprus' (28 Mayıs 2004, S/2004/437).

21 Çek Cumhuriyeti, Estonya Cumhuriyeti, Kıbrıs Cumhuriyeti, Letonya Cumhuriyeti, Litvanya Cumhuriyeti, Macaristan Cumhuriyeti, Malta Cumhuriyeti, Polonya Cumhuriyeti, Slovenya Cumhuriyeti ve Slovak Cumhuriyeti'nin katılım koşulları ve Avrupa Birliği'nin kuruluşunu oluşturan Antlaşmalarda yapılacak düzenlemelerle ilgili Kanunun 10. Protokolü.

22 27 Şubat 2006 tarihli ve 389/2006 sayılı Konsey Tüzüğü, Kıbrıs Türk toplumunun ekonomik kalkınmasını teşvik etmek amacıyla bir mali destek aracı oluşturulması ve Avrupa Yeniden Yapılanma Ajansı hakkındaki 2667/2000 sayılı Konsey Tüzüğü'nün değiştirilmesi hakkında, paragraf(2).

13 Örnek için bkzn. BM Genel Sekreteri, 'United Nations Operation in Cyprus: Report of the Secretary-General' (3 Ocak 2024, S/2024/12), [76].

14 UNDP Cyprus Youtube kanalından erişilebilir: <https://www.youtube.com/@UNDPcyprus/videos>.

15 Nasia Hadjigeorgiou, 'Sovereign Base Areas' in The Max Planck Encyclopedia of Public International Law, 2021.

I TEKNİK KOMİTELER

Teknik Komitelerin, Kıbrıslı toplum liderlerinin iki gerçeği fark etmesiyle oluşturulduğu tartışılabilir. Birincisi, Annan Planı'nın başarısızlığından sonra, Kıbrıs'ın öngörülebilir gelecekte bölünmüş olacağıydı. İkincisi ise, özellikle geçiş noktalarının açılması ve Kıbrıslılar arasında etkileşimin artmasıyla, iki toplum arasında bir şekilde iş birliği olması gerektiği. Bu iş birliği, Kıbrıs Sorununun kapsamlı bir çözümünü beklemeden Kıbrıslıların günlük problemlerini ele alacaktı. Bunlarla ilgili farkındalık, Teknik Komitelerin genel görev tanımında da yansıtılmaktadır. Komiteler "insanların günlük yaşamını etkileyen sorunları, toplumlar arasında daha fazla etkileşimi ve anlayışı teşvik ederek ve kolaylaştırarak ele almak" üzere kurulmuştur.²³ Dolayısıyla, özünde, Teknik Komitelerin (kağıt üzerinde güven arttırıcı önlemler olarak sunulsa da) ikili ve olası olarak çatışan amaçları bulunmaktadır: bir yandan donmuş çatışma ortamında hasar kontrolü yapmak ve dolayısıyla bu ortamı bir nebze normalleştirmek; öte yandan ise faaliyet gösterdikleri donmuş çatışmayı ortadan kaldırmaya çalışmak.

Kıbrıslı iki toplum lideri, daha fazla işbirliği ihtiyacı konusunda, bunun en çok ihtiyaç duyulduğu dokuz tematik alan belirlemiştir: (1) Yayıncılık ve Telekomünikasyon; (2) Kültürel Miras; (3) Suç ve Suça İlişkin Konular; (4) Ekonomik ve Ticari Konular; (5) Çevre; (6) Sağlık; (7) Kriz Yönetimi; (8) Geçiş Kapıları; ve (9) İnsani Konular. Bu alanlar, 2008'de kurulan ilk dokuz Teknik Komitenin odağı haline gelmiştir. 2015'te Nikos Anastasiades ve Mustafa Akıncı, üç alanda daha işbirliği ihtiyacı olduğuna kanaat getirmiştir: (10) Kültür; (11) Toplumsal Cinsiyet ve (12) Eğitim.

Özellikle Kıbrıslı Rumların, diğer tarafla etkileşimin uluslararası tanıma olarak yorumlanabileceğine dair endişelerini gidermek için bir formül tasarlanmalıydı. Bir yandan, Teknik Komiteler, sorunların ele alınmasını mümkün kılmak için etkili iletişimi teşvik etmeliydi. Öte yandan ise, bu organlar, katılımlarının işbirliği olarak algılanmaması ve dolayısıyla Kıbrıs Cumhuriyeti ile etkin kontrolü altında olmayan bölgeler arasında zımni bir tanıma olarak algılanmaması için resmi görevliler dışlanmak zorundaydı. Anlaşmaya varılan formül, her toplum lideri tarafından bir eş başkan ve az çok eşit sayıda üyeyi Teknik Komitelere atanmasıydı. Toplum liderleri tarafından atanmalarına rağmen, eş başkanlar ve üyeler kişisel sıfatlarıyla görevlerini yerine getirirler ve ücret almazlar. Bu kişiler, Komite düzeyinde kendi tematik alanlarıyla ilgili konuları tartışıp, bunları ele almak için projeler ve çözümler öne sürmektedirler. Ardından, sunulan öneriler iki lidere sunulur ve ikisinin onayı alındıktan sonra uygulanırlar.²⁴ Muhtemelen tanınma endişelerinden dolayı Teknik Komiteler herhangi bir yasal dayanağa sahip değildir. Herhangi bir devletin veya uluslararası toplumun organı olarak sayılmaz, yazılı veya şeffaf usul kuralları yoktur ve kararları ya da eylemlerine herhangi bir mahkemede itiraz edilemez.

12 organ ortak bir görev tanımı paylaşırsa da, aralarında kayda değer farklar bulunmaktadır. Bu farklılıklar, formal ya da belirgin prosedür kuralları bulunmadığından, Komitelerin eş başkanlarının vermiş olduğu kararlardan dolayı organik bir biçimde oluşmuştur. Örneğin, her Teknik Komite'nin büyüklüğü önemli farklılıklar göstermektedir. Geçiş Kapıları Teknik Komitesi'nde 6 üye bulunurken, bir noktada Eğitim Teknik Komitesi'nde 24 üye bulunmaktaydı. Kültürel Miras Teknik Komitesi 12 üyesi ve ek olarak 18 ek üyeden oluşan Danışma Kurulu ile farklılığını korumaktadır.²⁵

Her komitenin üyelerinin geçmişi de farklıdır. Tüm katılımcılar kişisel sıfatlarıyla görev yaparken, Kıbrıslı Türk üyeler daha çok Kıbrıs Cumhuriyeti'nin etkin kontrolünde olmayan bölgelerde memur olarak çalışmaktadır. Muhtemelen, Teknik Komitelere atanmaları ile verilmek istenen mesaj, fiili otoritelerin bu organlarda temsil edildiğidir. Buna karşılık, Kıbrıslı Rum üyelerin geçmişleri, üye oldukları Teknik Komiteye göre farklılık göstermektedir. Eğitim, Toplumsal Cinsiyet, Kültür ve Çevre gibi Teknik Komitelerde daha çok sivil toplumdan kişiler görev yaparken, Sağlık ve Yayıncılık gibi Teknik Komitelerde profesyonel nitelikler ve spesifik sektörle ilgili bilgi temel alınmaktadır. Geçiş Kapıları ve Kriz Yönetimi gibi devlet prosedürleriyle ilgili belirli bilgiye ihtiyaç duyulan Teknik Komitelerde ise durum farklıdır. Kıbrıslı Rum üyelerin çoğu memurlardan oluşurken, Kıbrıslı Türk üyeler hemen hepsi emekli kişilerdir.

Teknik Komiteler, Kıbrıslı üye ve eş başkanlarına ek olarak, uluslararası toplumdan aldıkları destek ile işleyişlerini sürdürebilmektedir. Bu destek iki şekilde gerçekleşmektedir. Birincisi, tüm Teknik Komiteler için bir BM temsilcisi, kolaylaştırıcı olarak görev yapmaktadır. Kolaylaştırıcının rolü Teknik Komiteye göre değişmektedir. Örneğin Toplumsal Cinsiyet Teknik Komitesi'nin kolaylaştırıcısı karar alma sürecinde aktif bir rol üstlenir ve iki lidere iletilmesi için eş başkanlara uzlaşma önerilerinde bulunur ya da yeni fikirler sunar. Buna karşılık, Kültürel Miras Teknik Komitesi'nin kolaylaştırıcısı daha çok sembolik bir role sahiptir çünkü gündemi ve karar alma sürecini Kıbrıslılar yürütmektedir. Ayrıca, çoğu Teknik Komitede kolaylaştırıcı OSASG'nin bir üyesi iken, Suç ve Suça İlişkin Konular Teknik Komitesi'nde kolaylaştırıcı UNPOL'un bir üyesidir ve Ekonomik ve Ticari İşler Teknik Komitesi'nde ise UNFICYP'in bir üyesidir. Buna ek olarak, UNDP, Teknik Komitelerin işleyişinde aktif rol oynayarak, örneğin fon sağlayıcılarına raporlama konusunda yardım ederek, onlara kavramsal ve operasyonel destek sunmaktadır.²⁶ UNDP ayrıca enformel olan Teknik Komitelerin yürüttüğü projelerde resmi bir cephe sunarak yararlı bir işlev görmektedir.²⁷

23 UNDP, 'Teknik Komitelere Destek Birimi'.

24 Teknik Komitelerin yalnızca iki toplumlu proje fikirlerini üretip, uygulamasını sivil topluma mı bıraktığı yoksa kendilerinin de bu projeleri uygulayabileceği arasında görüşmeciler arasında bir anlaşmazlık vardır. Pratikte her ikisi de gerçekleşmiştir.

25 Kıbrıs'ta Kültürel Miras Teknik Komitesi, 'Who we are', <https://www.tcchcyprus.com/who-we-are/>.

26 İkitoplumlu Teknik Komitelere Destek Birimi tarafından yapılan çalışmaların tanımı için bkz. Sean McGearty, 'Evaluation of the Support facility to the bi-communal Technical Committees' (30 September 2022), https://erc.undp.org/evaluation/evaluations/detail/13276_12-14.

27 a.g.e., 23.

Uluslararası toplumun Teknik Komitelerin çalışmalarına dahil olmasının ikinci yolu ise finansal ve teknik destek sağlamasıdır. Teknik Komitelerin ilk günlerinde mevcut fon olmadığından projeleri uygulamak zorlayıcıydı.²⁸ Bu eksiklik, 2019 yılında 1 milyon euro sağlayan AB tarafından giderilmişti.²⁹ 2022 yılına kadar miktarın %64'ü kullanılmıştı; bu da Teknik Komitelerin bazen tatmin etmeyen performansının ardında, fon eksikliğine ek faktörlerin olduğunu ima etmektedir.³⁰ AB fonlarına ek olarak, bazı Teknik Komiteler başka uluslararası aktörlerden de finansal destek almaktadır. Örneğin Eğitim Teknik Komitesi'nin "Imagine" projesi Federal Almanya Devleti tarafından; Kültürel Miras Teknik Komitesi'nin çalışmalarının bir kısmı Aliph Foundation tarafından ve Suç ve Suça İlişkin Konular Teknik Komitesi'nin alt komitesi olan Ortak Temas Odası UNPOL tarafından fon almaktadır. Yani, Teknik Komiteler bir ana devlet ile bir de facto devletin işbirliğiyle alakalı olsa da, uluslararası toplumun desteği ve yardımı olmasa bu çok daha zor ve hatta imkansız olabilirdi.

Aynı zamanda, uluslararası toplumun hangi bölgelerinin Teknik Komitelerden sorumlu olduğuyla ilgili belirsizlik pratik sorunlara yol açabilir. Bir Kıbrıslı Türk görüşmecinin de ifade ettiği gibi "Teknik Komitelerin, BM dahil olmak üzere, kimse tarafından tamamen sahiplenilmediğini hissettim."³¹ Bu, bazı pratik sorunlara yol açabilmektedir çünkü (farklı BM organları bile dahil olmak üzere) uluslararası organların Teknik Komitelerin görev tanımı ile ilgili farklı anlayışları bulunmaktadır. Örneğin, görüşmeler esnasında bir UNDP temsilcisi şunu belirtmiştir: "Söylemeliyim ki Teknik Komitelerin görev tanımı ile ilgili bize hiçbir zaman bir yol gösterilmedi."³² Şu şekilde devam etti: "[görev tanımından] anladığım kadarıyla, insanların günlük yaşamlarını kolaylaştırmaktır. Müzakerelerin kolaylaştırılması hiç gerçekleşmedi. Zaten müzakerelerin kolaylaştırıcılığını yapmamalıdır." Buna karşıt olarak, bir OSASG temsilcisi, Komitelerin temel görevinin, olumlu bir sonuç doğurup doğurmamasından bağımsız olarak, iki toplum arasında etkileşime olanak tanımak olduğunu öne sürmüştür. Sözlerini de şu şekilde sonlandırmıştır: Teknik Komitelerin "yeterince etkisi olmayabilir [...], ama bizim için kritik kısmı çalışmaya devam etmeleridir"³³ Bir uluslararası aktör Teknik Komitelerin siyasi müzakere sürecinden kopuk olduğunu düşünürken, bir diğeri aktif bir biçimde dahil olduğunu düşündüğünü ifade etmiştir. Ancak, Komitenin görev tanımının nasıl yorumlandığına bağlı olarak, uluslararası aktörlerin destek verme biçimleri de farklılık göstermektedir.

TEKNİK KOMİTELERİN BAŞARILARI

Bu bölüm, hem Komitelerin geniş kapsamlı çalışmalarını göstermek hem de Kıbrıslıların refahı için ne denli önemli olduklarını ifade etmek için Teknik Komitelerin en başarılı projelerinden bazıları hakkında bilgi vermektedir.

A | Suç ve Suça İlişkin Konular Teknik Komitesi– Ortak Temas Odası

Suç ve Suça İlişkin Konular Teknik Komitesi 2008 yılında kurulmuş, Haziran 2009 yılında ise Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk kolluk kuvvetleri arasında işbirliğini teşvik amacıyla bir alt komite oluşturulmuştur. Ortak Temas Odası (JCR) olarak bilinen alt komite, günlük olarak Lefkoşa'daki tampon bölgede toplanmaktaydı. 2024'te ise Pile'de artan polis işbirliğini teşvik etmek için ikinci bir Ortak Temas Odası oluşturuldu.³⁴ Ortak Temas Odası, Suça İlişkin Konular hakkında bilgi paylaşımında bulunan iki Kıbrıslı Rum ve iki Kıbrıslı Türk üyeden oluşmaktadır. Pratikte, Kıbrıs Cumhuriyeti polisi, etkin kontrolü altında olmayan bölgelerde gerçekleştiği iddia edilen bir suçla ilgili bilgi talep ediyorsa, bilgi için talebi Kıbrıslı Rum üyelere iletmektedir.³⁵ Bununla birlikte, bu talep Kıbrıslı Türk üyelere bildirilir ve Kıbrıslı Türk üyeler, Kıbrıslı Türk polisine bu bilginin paylaşılması konusunda bir talepte bulunur. Yanıt geldiğinde ise, aynı yöntem aracılığıyla Kıbrıs Cumhuriyeti polisine bilgi iletilmektedir. Benzer şekilde, Kıbrıslı Türkler, Kıbrıs Cumhuriyeti kontrolündeki bölgelerde gerçekleşen bir suçla ilgili bilgi almak istediğinde aynı prosedür uygulanmaktadır.

Ağır bir prosedür olarak görülse de, 2009 yılından 2018 yılının sonuna kadar 1000'den fazla durumda kullanılmıştır.³⁶ Ortak Temas Odası tarafından kolaylaştırılan bu işbirliğinde paylaşılan bilgiler şunları içermektedir: polis soruşturmalarına yardımcı olacak bilgiler (vakaların %27'si), çalıntı mallarla ilgili bilgiler (vakaların %19'u), birinin geçiş noktalarından geçip geçmediğiyle ilgili bilgiler (vakaların %16'sı), veya kayıp bir şahsı bulmak ve geri getirmek için gerekli bilgiler (vakaların %9'u).³⁷ Taleplerin yaklaşık %38'i Kıbrıslı Türkler tarafından, %62'si ise Kıbrıslı Rumlar tarafından gelmektedir. Bu da, her iki toplumun da bu ortak mekanizmadan yararlanmaya istekli olduğunu göstermektedir.³⁸

Aynı zamanda, Ortak Temas Odası'nın kısıtlılıkları da bulunmaktadır. Örneğin, bazı suç kategorilerinde (özellikle hafif suçlarda) bilgi paylaşımı konusunda etkili olduğu görülse de, tampon bölgede insan ticaretini sınırlandırma konusunda etkili olamamıştır.³⁹ Ek olarak, Ortak Temas Odası bir davanın soruşturma aşamasında iletişimi teşvik etmek için uygun olsa da, olası şüphelilerin iadesi gibi belirli yasal prosedürlere ihtiyaç duyulan konularda daha az yarar sağlaması olasıdır.

28 Bu proje kapsamında görüşülen Teknik Komite üyelerinin neredeyse tamamı tarafından dile getirilen bir şikayettir.

29 McGearty, 'Evaluation of the Support facility to the bi-communal Technical Committees', 7.

30 Görüşme yapılan kişilerden birinin dediği gibi: 'Bütçe ve ofis de yardımcı olurdu ama ihtiyaç duyduğumuz en önemli şey politik destek.'

31 Eğitim Teknik Komitesi'nin eski bir üyesiyle görüşme (6 Kasım 2023).

32 UNDP temsilcisiyle görüşme (12 Ekim 2023).

33 OSASG temsilcisiyle görüşme (9 Ekim 2023).

34 BM Genel Sekreteri, 'Report of the Secretary-General on his Mission of Good Offices in Cyprus' (S/2023/6, 3 Ocak 2023), [14].

35 Nasia Hadjigeorgiou ve Dina Kapardis, 'Police Cooperation in Cases of Unrecognised Secessions: The Joint Communications Room in Cyprus' (2023) 22(5) Ethnopolitics 527-549.

36 a.g.e.

37 a.g.e.

38 a.g.e.

39 BM Genel Sekreteri, 'United Nations Operation in Cyprus: Report of the Secretary-General (5 July 2023, S/2023/498), [11]; BM Genel Sekreteri, 'United Nations operation in Cyprus: Report of the Secretary-General' (3 Ocak 2023, S/2023/3), [10].

Ortak Temas Odası'nın himayesinde üçüncü ülke vatandaşlarının iadesi gerçekleşse de,⁴⁰ konu (Kıbrıs Cumhuriyeti'nin etkin kontrolü altında olmayan bölgelerde) Kıbrıslılara veya Türk vatandaşlarına gelince daha zorlu bir hale gelmiştir.⁴¹ Son olarak, Ortak Temas Odası tarafından sağlanan genellikle mükemmel iletişime rağmen, Kıbrıslı Türk polisinin, Ortak Temas Odası aracılığıyla Kıbrıslı Rumlara bilgi vermeden veya destek talep etmeden, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin fiili kontrolü altında olan bölgelere kaçan bir Kıbrıslı Türk cinayet zanlısını tutukladığı en az bir yüksek profilli örnek bulunmaktadır.⁴² Bu, risk yüksek olunca, uzun süreli ve verimli işbirliğinin bile, çıkarına olduğu zaman, göz ardı edilebileceğini göstermektedir.

B | Eğitim Teknik Komitesi - "Imagine"

Eğitim Teknik Komitesi 2015'te kurulduğu zaman, amaçlarından bir tanesi iki toplumun öğrencileri ve öğretmenleri arasında temas ve işbirliğini teşvik edebilecek ve okullarda güven oluşturma önlemlerini uygulayabilecek karşılıklı olarak kabul edilen bir mekanizma oluşturulmasıydı.⁴³ Bu hedef, Almanya Federal Dışişleri Bakanlığı tarafından finanse edilen ve STÖ Tarihsel Diyalog ve Araştırma Derneği (AHDR)⁴⁴ tarafından uygulanan "Imagine" projesi sayesinde, en azından bir süreliğine, başarılı bir şekilde ulaşılmıştır.⁴⁵ 2016 yılında başlayan "Imagine", iki toplumdan öğrencileri ve eğitimcileri bir araya getirmek amacıyla tasarlanan farklı girişimleri ve aktiviteleri içeren kapsamlı bir projedir. Bu girişimler arasında öğrencilerle ırkçılık karşıtı iki toplumlu atölye çalışmaları; öğretmen eğitimleri; yaz okulları; çocuklar için spor, yemek, müzik ve sanat çalışmalarını içeren öğleden sonra aktiviteleri; ilköğretim ve ortaokul müdürlerine yönelik bir konferans ve Lefkoşa'da eğitsel yürüyüş gezileri bulunmaktadır.

Ancak, "Imagine" kapsamındaki en etkili inisiyatif, okul günü sırasında Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk öğrencileri bir araya getiren etkinliklerdir. Buradaki hedef kitleyi ilkökul, ortaokul ve lise öğrencileri oluşturmaktaydı ve yapısı şu şekildedir.⁴⁶ AHDR çalışanları, katılmak üzere seçilen Kıbrıslı Rum veya Kıbrıslı Türk okulunu ziyaret edip, ırkçılık karşıtlığı ve çokkültürlülük gibi temalar üzerine tek toplumlu eğitsel bir oturum gerçekleştirdi (ancak Kıbrıs Sorunundan açık bir biçimde bahsedilmezdi). Bu hazırlık aktivitesinin ardından, eşleşen Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk okullar, ara bölgedeki Dayanışma Evi'nde buluşup, bu kez iki toplumlu bir ortamda eğitsel aktivitelerine devam ederlerdi. Tek toplumlu eğitime katılan öğrencilerin yaklaşık %97'si, iki toplumlu buluşmaya katılmayı da tercih etmiştir.⁴⁷

"Imagine" projesinin erişimi, etkisi ve önemi yadsınamaz. Yalnızca sembolik olarak bile Kıbrıs tarihinde bir ilk olarak Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk öğrencilerin, kısa dahi olsa, okul saatleri içerisinde bir arada bulunduğu ilk durumdur. 1960-1963 yılları arasında bile, 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası'na göre eğitim her toplumun kendi sorumluluğuydu ve bu da iki paralel eğitim sistemi ile sonuçlanmıştı. Pratikte, 2017-2022 yılları arasında, 714 öğretmen eşliğinde 6.117 öğrenci "Imagine" eğitimlerine katılmıştır. Birçoğu için bu, diğer toplumdan biriyle tanıştıkları ve iletişime geçtikleri ilk andır. "Imagine", iki Kıbrıslı toplum arasında 'öteki'yle ilgili kocaman bilgi eksikliğini ele almıştır. Bu, hazırlık aşaması olarak yapılan tek toplumlu oturumlarda, özellikle ilkökul öğrencileri tarafından eğitmenlere sorulan sorulardan da anlaşılabilir. Kıbrıslı Rum bir eğitmene Kıbrıslı Türklerin silah taşıyıp taşımadığını, Kıbrıslı Rumlarla aynı renk olup olmadıkları sorulmuştu. Bir Kıbrıslı Türk eğitmene ise Kıbrıslı Rumların kaç kola sahip olduğu ve ne tür yemekler yediği sorulmuştu. Buna rağmen, "Imagine" atölye çalışmalarının sonunda olumlu duygular yaşanmıştı. Çünkü "bir şekilde çocuklar bir araya gelirdi".⁴⁸ Eğitmenlere "Onlar [yani diğer toplumdan olan öğrenciler] aslında pek de kötü değiller" ya da "Onlar da bizim gibi çocuk" şeklinde yorumlar yapılırdı.⁴⁹ Bu gibi olumlu etkileşimlerin uzun vadeli etkileri olup olmadığı değerlendirilmelidir. Ancak yüksek ihtimalle, bunun gerçekleşmesi için katılımcılar arasında devamlı bir temasa ihtiyaç vardır.

"Imagine" projesinin başarısına rağmen (ya da daha kötümser bir görüşe göre bu başarı nedeniyle) proje 2022 yılında, Ersin Tatar'ın Kıbrıslı Türk toplumunun lideri olarak seçilmesinin ardından ani bir biçimde sonlandırılmıştır.⁵⁰ Projenin okul saatleri dışında gerçekleşen inisiyatifleri dışında, yukarıda ayrıntılı şekilde açıklanan en önemli kısmı durdurulmuştur. Durdurulması için sunulan gerekçe "Imagine" projesinin, mevcut Kıbrıslı Türk liderliğinin politik hedefi (yani 'iki devletli çözüm') ile uyumlu olmamasıdır. Hayal kırıcı sonuna rağmen, tam olarak işleyebildiği 5 yıl boyunca "Imagine" projesinin azmi ve etkisi, onu Teknik Komitelerin en başarılı projeleri arasına koymaktadır. Programın daha uzun süreli bir etkisi olduğu da tartışılabilir. Eğitim Teknik Komitesi'nin bir üyesinin sözleriyle:

*"Anlamanız gerekir ki hiçbir siyasetçi bugüne kadar tek bir eğitim sistemini ne talep ne de tartıştı. Bu çok önemli, bunu yazmanızı istiyorum. "Imagine" eğitim alanında işbirliğinin biraz olsun mümkün olduğunu gösterdi."*⁵¹

40 BM Genel Sekreteri 'United Nations Operation in Cyprus: Report of the Secretary-General' (7 January 2020, S/2020/23), [25].

41 Bir durumda, Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk şüphelilerin takası gerçekleştirilmişti (BM Genel Sekreteri, 'Report of the Secretary-General on his Mission of Good Offices in Cyprus' (5 Temmuz 2018, S/2023/497), [18].) Ayrıca, ergen bir kızın cinayetindeki ('KKTC' ve Türk 'vatandaşlığı' olan) şüpheli, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin etkin kontrolü altındaki bölgeye kaçtığında, hızlıca Kıbrıslı Rum polisi tarafından yakalanmış ve Kıbrıslı Türklerle teslim edilmişti (bknz. KNEWS, 'Suspect in Murder of Teen Girl Handed over to North' 25 Ocak 2023, <https://knews.kathimerini.com.cy/en/news/suspect-in-murder-of-teen-girl-handed-over-to-north>).

42 Tom Cleaver, 'Three Arrested for Kidnapping North Murder Suspects (Updated)' (Cyprus Mail, 10 Ocak 2024), <https://cyprus-mail.com/2024/01/10/murder-suspects-may-have-been-illegally-taken-to-north>.

43 Eğitim Teknik Komitesi üyesiyle görüşme (23 Temmuz 2023).

44 AHDR, 'The Numbers of Imagine', <https://www.ahdr.info/our-work/imagine/>.

45 AHDR, 'The Numbers of Imagine', <https://www.ahdr.info/our-work/imagine/>.

46 'Imagine' için kullanılan yöntemin tanımı için bkznz. Zembylas ve Loukaides, 'Teachers' Strategies of Everyday Diplomacy in Peace Education'.

47 'Imagine' programından eğitmen ile görüşme (13 Eylül 2023).

48 Eğitim Teknik Komitesi'nin eski bir üyesiyle görüşme (21 Ağustos 2024).

49 'Imagine' programından eğitmen ile görüşme (13 Eylül 2023).

50 BM Genel Sekreteri, 'Report of the Secretary-General on his Mission of Good Offices in Cyprus' (5 Temmuz 2023, S/2023/497), [26].

51 Eğitim Teknik Komitesi'nin üyesiyle görüşme (6 Eylül 2024).

C | Kültür Teknik Komitesi - "In Culture we Trust" ve iki toplumlu tiyatro yapımları

Kültür Teknik Komitesi, detaylandırmaya değer iki başarılı proje uygulamıştır. İlki, 1974'te Kıbrıs Cumhuriyeti'nin etkin kontrolü altında olmayan bölgelerde kalan ve Kıbrıslı Rumlara ait olan 219 sanat eserinin iadesiyle ilgili olan "In Culture We Trust" projesidir.⁵² 2019'da bu resimler, Kıbrıslı Türk sanat uzmanları tarafından restore edilmiştir. Kültür Teknik Komitesi'nin desteğiyle, eserler aylarca sergilenmiş, ardından da hak sahiplerine iade edilmiştir. Bunun karşılığında bir iyi niyet göstergesi olarak Kıbrıslı Rumlar, 1960-1963 yılları arasında Kıbrıs Yayın Kurumu tarafından Türkçe hazırlanmış 76 görsel işitsel arşiv kaydını Kıbrıslı Türklerle paylaşmıştır.⁵³ Bu projenin olumlu etkisi iki aşamalıdır. Birincisi, tarihi ve kültürel anlamda önemli olmasıdır. Teknik Komite'nin Kıbrıslı Türk eş başkanının sözleriyle: "Sanatçıların resimleri ve o dönemden kalan arşiv kayıtları bize şunu gösterir: Kıbrıslı Türkler ve Kıbrıslı Rumlar, kim ne derse desin, birlikte yaşayabilir."⁵⁴ İkincisi, kültürü bir araya getirmek, insanları da bir araya getirmeye katkı koymaktadır. Kıbrıslı Rum eş başkanın da belirttiği gibi:

*"[...] hayatımın en duygusal anlarından biriydi. O kadar duygulandık ki ağladık ve birbirimize sarıldık çünkü bu takasla arkadaşlığımızı ve kardeşliğimizi daha güçlü hale getirdik. Ve bu sonsuza kadar sürecek. Yani "kültür insanları birleştirir" dendiğinde, evet gerçekten öyle."*⁵⁵

Bu Teknik Komite'nin ikinci başarılı projesi ise bir müzikal ve iki tiyatro yapımı ile ilgilidir. Bunlar, sırasıyla Kıbrıs Cumhuriyeti'nin etkin kontrolü altında olmayan bölgelerde bulunan Otello Kalesi'nde ve Salamis tiyatrosunda gerçekleşmiştir. İki tiyatro yapımı Yunanca gerçekleşmiş ve üst yazıları Türkçe yansıtılmıştır. Müzikal Hippolytus, ilk tiyatro yapımı, 2015'te gerçekleşmiş ve Kıbrıslı siyasi liderler tarafından desteklenmiştir. İki toplum lideri, eşleriyle birlikte müzikale katılım göstermiştir. Birçok politikacı da Hippolytus'un gösterimine katılmıştır.⁵⁶ Ancak, ikinci tiyatro yapımı Antigoni 2017'de sahnelenene kadar siyasi ortam değişmiştir. Özellikle Kıbrıslı Rum toplumu içerisinde milliyetçi eleştiriye maruz kalan tiyatroya birçok politikacı katılmamıştı.⁵⁷ Buna rağmen, üç etkinliğe de kalabalık bir kitle katılmıştır; izleyicilerin bazıları tüm oyunu ayakta ya da koridorda oturarak izlemişti. Her oyuna yaklaşık 4000 kişi katılmış ve her iki etkinlik de oldukça fazla medya ilgisi görmüştür.⁵⁸ Teknik Komite projelerinin çok azı, ya da belki hiçbiri, Kıbrıs halkından bu kadar ilgi görmemiştir. Organizatörlerden birinin sözleriyle: "benim için Salamis'te ve Otello'daki oyunlar, hayatımda yaptığım en önemli şeylerdir".⁵⁹ Ancak, bunun gibi popüler aktiviteler, o zamandan itibaren yeniden düzenlenmemiştir. Bu kuşkusuz, bu gibi girişimler için politik desteğin azalmasından kaynaklanmaktadır. Teknik Komitelerin çalışmaları için büyük bir engel oluşturan bu neden, aşağıda detaylı bir şekilde açıklanmaktadır.

D | Ekonomik ve Ticari İşler Teknik Komitesi – Elektrik bağlantısı, deniz temizliği ve gelecekteki projeler

12 Komite arasında en aktif organlardan biri olan Ekonomik ve Ticari İşler Komitesi, Kıbrıslıların hayatına olumlu etki yapan bir dizi projeyi, oldukça sessiz bir şekilde uygulamıştır. Teknik Komitenin ilk başarılarından biri, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kontrolünde olan ve olmayan bölgeler arasında elektrik şebekesi oluşturmaya devam eden, tek bir elektrik şebekesi bulunmaktaydı. 1974 öncesinde adada, savaştan sonra kullanılmaya devam eden, tek bir elektrik şebekesi bulunmaktaydı. 1981 yılına kadar Kıbrıslı Türklerin tüm elektrik ihtiyaçları Kıbrıslı Rumlar tarafından sağlanmaktaydı. 1996 yılına kadar ise en azından elektriğin bir kısmı gönderilmeye devam edilmiştir.⁶⁰ Zaman içerisinde Kıbrıslı Türkler kendi elektriklerini üretmeye başlamış ve adadaki tek elektrik şebekesi kullanılmaz hale gelmiştir. 2011'de Kıbrıs Cumhuriyeti'nin en büyük elektrik üretim tesisinin yanında bir patlama gerçekleşmiş ve Kıbrıslı Rum toplumunda büyük elektrik kesintileri yaşanmıştır. Bu kesintilere yanıt vermek amacıyla, Teknik Komitenin bir üyesi (resmi olmayan bir şekilde Kıbrıs Cumhuriyeti adına, Kıbrıslı Rumların kullanımı için) neredeyse 30 milyon euro değerinde 162.000 kWh'lık elektrik satın almıştır.⁶¹ Bu acil düzenleme, eski şebekenin iki gün içerisinde aceleyle bağlanmasını gerektirmiştir. Bu, tam bir karanlığa gömülme riski taşıyan Kıbrıslı Türkler için de tehlikeden azade olmayan bir girişimdi.

Kıbrıslı Türk otoritelerle doğrudan etkileşim ile tanınma izlenimi yaratmaktan kaçınmak için Kıbrıs Cumhuriyeti, elektrik ödemesini Teknik Komitenin Kıbrıslı Rum eş başkanına, o da Kıbrıslı Türk eş başkana göndermiştir. Kıbrıslı Türk eş başkan ise parayı Kıbrıslı Türk elektrik idaresine göndererek işlemi tamamlamıştır.⁶² 2011'den beri iki toplum, artık risksiz bir şekilde bir butonla bağlanabilen iki elektrik şebekesi arasındaki bağlantıları güçlendirmiştir.⁶³ Bu, yılda en az bir kere olacak şekilde, sıkça gerçekleşir ancak artık çoğunlukla tam ters yönde, Kıbrıslı Rumların Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kontrolü altında olmayan bölgelere elektrik göndermesi şeklinde gerçekleşmektedir.⁶⁴ 2011 aynı zamanda en son para transferinin gerçekleştiği yıldır. O tarihten itibaren, iki toplumda bir net ölçüm sistemi kurulmuş ve bu sisteme göre Kıbrıslı Türkler ödünç aldıkları elektriği, kapasiteleri olunca geri vermektedirler. Bu düzenleme iki toplum için de şu şekilde yararlı olmuştur: kriz dönemlerinde veya geçici kesintilerde diğer toplumdan elektrik alabilmektedirler. İkincisi ise, bu bağlantının şebekenin daha fazla istikrarını sağlamasıdır. Her iki toplum da elektriklerinin daha büyük bir kısmını yenilenebilir kaynaklardan ürettiği için bu husus giderek daha önemli hale gelmektedir.

52 Kültür Teknik Komitesi, 'In Culture we Trust' (2019), https://www.undp.org/cyprus/publications/culture-we-trust_9_

53 UNDP Cyprus, 'In Culture we Trust', <https://www.youtube.com/watch?v=m7-XOGtxFVA>.

54 a.g.e.

55 a.g.e.

56 Kültür Teknik Komitesi, 'In Culture we Trust' (2019), 15.

57 Kültür Teknik Komitesi'nin eski bir üyesiyle görüşme (20 Ağustos 2024).

58 a.g.e.

59 a.g.e.

60 Timothy Moss, Ourania Papasozomenou, Marik Shtern, Sertac Sonan, 'Gridlocked: Governing 'Cross-border' Electricity Provision and Infrastructure in a Divided Cyprus since 1963' (2024) 115 Energy Research & Social Science 103635.

61 a.g.e.

62 Ekonomik ve Ticari İşler Teknik Komitesi'nin bir üyesiyle görüşme (13 Temmuz 2023).

63 Moss ve diğerleri, 'Gridlocked'.

64 Kıbrıslı Rumların Kıbrıslı Türklerden ikinci kez elektrik talep etmesi 2025 yılında gerçekleşti. (Chrysanthos Manoli, 'Republic of Cyprus Draws Emergency Power from Occupied North to Avert Blackout' (18 Şubat 2025, Philenews), <https://in-cyprus.philenews.com/insider/cyprus-electricity-grid-struggles-amid-power-shortages/>.)

Teknik Komite'nin ikinci başarılı projesi ise, 2013'te Karpasia/Karpaz Yarımadası'ndaki petrol dökülmesini temizleme ihtiyacıydı.⁶⁵ Petrol sızıntısı gerçekleşince Kıbrıslı Türkler, Türkiye'den yardım talep etmişti. Bunun gelmeyeceği anlaşıncı, Teknik Komite aracılığıyla Kıbrıslı Rumlardan yardım istenmişti. Buna karşılık olarak Kıbrıslı Rumlar, temizlik için gerekli materyali Kıbrıslı Türklere sağladı ve çevresel bir felaket engellendi. Kıbrıslı Türklerin temizlik malzemeleri için ödemesi 2011'de Kıbrıslı Rumların izlediği yöntemle aynıydı. Teknik Komite üyelerinin mükemmel çalışma dinamiğine bağlı olarak, yukarıda bahsedilen projeler hızlı ve sorunsuz bir biçimde uygulanmıştır.

Teknik Komite'nin şu an üzerinde çalıştığı üç proje de bahsetmeye değerdir. İlki, iki toplumun elektrik ve elektronik atıklarının ortak şekilde geri dönüştürülmesidir. Şu anda, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kontrolü altında olan bölgede elektrik ve elektronik geri dönüştürme için bir tesis bulunmaktadır, ancak sürdürülebilir olmak için yeterince atık getirilmemektedir. Aynı zamanda, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin etkin kontrolü altında olmayan bölgelerde böyle bir tesis bulunmamaktadır.⁶⁶ İki toplumun elektronik atıklarını birleştirmenin iki soruna da çözüm olabileceği beklenmektedir. Bu nedenle, tampon bölge üzerinden elektrik atığının toplanacağı, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kontrolünde olmayan bölgelerde iki alan belirlenmiştir.⁶⁷ Teknik Komite'nin ikinci projesi ise, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Merkez Bankası'yla işbirliği yaparak, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin etkin kontrolü altında bulunmayan bölgelerde hasarlı eurolarla ilgilidir.⁶⁸ Üçüncüsü ise Komite'nin Yeşil Hat üzerinden ticareti arttırmak, örneğin ticari araçların geçişini kolaylaştırmak, konusundaki önemli rolüdür.⁶⁹ Üç proje de adadaki Kıbrıslıların yaşamlarını iyileştirmek için önemli gelişmelerdir.

E | Sağlık Teknik Komitesi – Sivrisinek Projesi

Sağlık Teknik Komitesi'nin SivrisinekProjesi, 2019'dan itibaren devam eden ve muhtemelen gelecekte de devam edecek olan bir dizi AB fonlu projeden oluşmaktadır.⁷⁰ Fonlanan projeler resmi olarak UNDP himayesinde gerçekleşse de, pratikte Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk bilim insanları tarafından uygulanmaktadır.⁷¹ Kıbrıslı Rumlar, Zika virüsü ya da Denge ateşi gibi ciddi hastalıklara yol açabilecek endemik olmayan bir sivrisinek türüne rastladığında, böyle bir projeye ihtiyaç duyulmuştur. Sivrisineğin yayılmasını önlemeye çalışmak iki sebepten dolayı zorlayıcıydı.

Öncelikle, yalnızca büyük su birikintilerinde (dere ve tuz gölü gibi) üreyebilen endemik sivrisineklerin aksine, endemik olmayan sivrisinekler küçük saksılarda bile üreyebildiğinden, her Kıbrıslının bahçesi bile bir üreme alanıydı. İkincisi, Kıbrıs Cumhuriyeti, etkin kontrolü altında olan bölgelerde sivrisineklerin yayılmasını kontrol altında tutacak önlemler alsa dahi, Kıbrıslı Türkler de benzer bir strateji uygulamadığı takdirde mantıklı sonuçlar doğurmuyacaktı.

Sivrisinek projesi son 6 senede şunları gerçekleştirmiştir: bilim insanları, 124 örnekleme sahasında saha çalışması yürüterek, endemik olmayan sivrisineklerin üreme alanlarını belirlemiştir. Morfolojik ve moleküler yöntemlerle analiz edilen veriler, süreklilik ve standardizasyon sağlamak için bir veri tabanında saklanmıştır. Son olarak, etkilenen bölgelerdeki halkı sorunun çözümü için atılması gereken adımlar hakkında bilgilendirmek amacıyla kampanyalar düzenlenmektedir.⁷² Teknik Komite, araştırma bulgularını yayınlamak amacıyla iki adet iki toplumlu bilgilendirme etkinliği düzenlemiştir. İlk etkinliğe 70 ön saflarda çalışan kişi, ikinci etkinliğe ise 90 kişi daha katıldı, bu yüksek katılım etkinlikleri son yıllarda düzenlenen en büyük iki toplumlu etkinlikler haline getirdi.⁷³ Böylece, Teknik Komite'nin çalışmaları, Kıbrıslıların günlük yaşamlarını daha güvenli hale getirecek iyileştirilmesinde önemli bir rol oynadı. Proje üzerinde çalışan bir uzmanın sözleriyle:

*"Projenin, günlük yaşamda insanlara yardımcı olduğunu söyleyemeye bile gerek yok. Proje aynı zamanda bize birlikte çalışmayı da öğretti. Diğer toplumu riske atmadan karışık konularda çalışabildik."*⁷⁴

F | Kültürel Miras Komitesi'nin çalışmalarının tamamı

Teknik Komiteler arasında en çok bilineni Kültürel Miras Teknik Komitesi'nin olduğu söylenebilir. Kültürel mirası uzlaşma ve barışçıl işbirliği amacıyla kullandığından, çalışmaları için, 2021 Avrupa Miras Ödülü/Europa Nostra Ödülü dahil olmak üzere, birçok uluslararası ödül almıştır.⁷⁵ Bu başarının sırrı, tek bir etkili projenin uygulanması değil, ada çevresindeki 33'ten fazla önemli dini ve kültürel miras alanının restorasyonu ile sonuçlanan, iyi düşünülmüş bir stratejinin benimsenmesidir.⁷⁶ Bu projelerin toplam maliyeti yaklaşık 25 milyon euro olup, büyük ölçüde Avrupa Komisyonu tarafından finanse edilmiştir.⁷⁷ Teknik Komite 2008 yılında kurulmuş ve 2012 yılına kadar, Danışma Grubu'nun desteğiyle, üyeler öncelikli olarak restore edilmesi gerektiğini düşündükleri 40 alan belirlemişlerdir.⁷⁸

65 Avrupa Parlamentosu, 'Parliamentary question – E-010578/2013: Environmental disaster caused by oil spill in Ammochostos Bay in Cyprus' (17 Eylül 2013), https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-7-2013-010578_EN.html?redirect.

66 Nasia Hadjigeorgiou, 'The Impact of the Cyprus Problem on the Protection of the Environment' Peace Research Institute Oslo (Cyprus Centre) (Aralık 2024).

67 Ekonomik ve Ticari İşler Teknik Komitesi'nin üyesiyle e-mail yazışması (5 Eylül 2024). Bu projenin uygulamasında gelişme yaşansa da, rahatsız edici derecede yavaş gerçekleşmiştir. Proje, Kasım 2021 tarihinde Teknik Komite tarafından önerilse de, Kasım 2024 tarihine kadar Kıbrıslı Türk toplumun elektronik atıkları hala geri dönüştürülmemiştir.

68 BM Genel Sekreteri, 'Report of the Secretary-General on his Mission of Good Offices in Cyprus' (3 Ocak 2023, S/2023/6), [15]. Ayrıca bkznz. Katy Turner, 'Bicommunal Committee Looking at Ways to Withdraw Damaged Euros from North' (5 Ocak 2024), <https://cyprus-mail.com/2025/01/05/bicommunal-committee-looking-at-ways-to-withdraw-damaged-euros-from-north>.

69 BM Genel Sekreteri, 'Report of the Secretary-General on his Mission of Good Offices in Cyprus' (3 Ocak 2023, S/2023/6), [15].

70 Sivrisinek projesinin uygulanması üzerine çalışan bilim insanı ile görüşme (3 Temmuz 2024).

71 Sivrisinekprojesi ile ilgili daha fazla bilgi için bkznz. UNDP Cyprus, 'Technical Committee on Health: The Medical Importance of Mosquitos', <https://www.youtube.com/watch?v=2D2xpcnPF9c>; ve UNDP Cyprus, 'Identification and Distribution of Vectors of Medical Importance on the island of Cyprus', <https://www.youtube.com/watch?v=rx7o0fbTXcA>.

72 Sivrisinek projesinin uygulanması üzerine çalışan bir bilim insanı ile görüşme (3 Temmuz 2024).

73 a.g.e

74 a.g.e.

75 Kıbrıs'ta Kültürel Miras Teknik Komitesi, 'Awards', <https://www.tcchcyprus.com/awards/#:~:text=The%202021%20European%20Heritage%20Awards,for%20reconciliation%20and%20peaceful%20cooperation>. Diğer Komitelerin aksine, Kültürel Miras Teknik Komitesi, bazı çalışmalarını belgelemek ve görünür hale getirmek için çaba göstermektedir. Örneğin bkznz UNDP Kıbrıs, 'Technical Committee on Cultural Heritage – Europa Nostra Award', https://www.youtube.com/watch?v=kQVyuRfyC_o.

76 McGearty, 'Evaluation of the Support facility to the bi-communal Technical Committees', 12. Büyük restorasyonların yanı sıra, Teknik Komite küçük anıtların restorasyonu ile ilgilenmiştir. Komite, 2012'den itibaren 136 kültürel miras alanının korunduğunu, yapısal anlamda desteklendiğini, fiziksel olarak korunduğunu ya da restore edildiğini rapor etmiştir. (UNDP Cyprus, 'UNDP Completion Event at the Panagia Chryseleousa and Agios Antonios', <https://www.youtube.com/watch?v=34J4z8tcxss>).

77 McGearty, 'Evaluation of the Support facility to the bi-communal Technical Committees', 12; UNDP Cyprus, 'Support to Monuments of Great Importance for the Communities of Cyprus – Phase 7', <https://www.undp.org/cyprus/projects/support-monuments-great-importance-communities-cyprus-phase-7>.

78 Bu 40 alan, 2300 kültürel miras alanını içeren bir çalışma, yaklaşık 700 envanter tablosunun hazırlığından ve 121 teknik değerlendirmenin tamamlanmasından ayrıştırılmıştır (Tuncay, 'The Technical Committee on Cultural Heritage in Cyprus').

Bu alanlar, kültürel, dini veya arkeolojik açıdan önemli anıtlar; daha az kapsamlı restorasyon gerektiren ve bu nedenle hızlı bir şekilde olumlu sonuçlar verebilecek alanlar; ve toplulukların içinde bulunan ve bu nedenle daha fazla halkın ilgisini çekebilecek alanlardan oluşmaktadır.⁷⁹

Bunun Teknik Komite'nin stratejisinin bir parçası mı yoksa sadece uygun bir tesadüf mü olduğu belirsizdir, ancak Kıbrıs Rum toplumu içinde restorasyon için seçilen yerlerin çoğu kilise veya manastırlardı. Bunun (Kıbrıs Sorununa tarihsel olarak milliyetçi bir yaklaşım sergileyen) Rum Ortodoks Kilisesi'ni Komite'nin iki toplumlu güven oluşturma gündemine dahil etme gibi bir etkisi olmuştur. Komite'nin bir Kıbrıs Rum üyesinin sözleriyle:

*"Halktan gerekli meşruiyeti almak için yeterli görünürlüğe sahibiz. Komite bunu, Kıbrıslı Rum toplumunda kutsal olan her şeyin, yani kiliselerin, üzerine inşa ederek gerçekleştirmişti. Bu nedenle, en karşı olanlar bile yaptığımız işi pek eleştiremedi."*⁸⁰

Bu Teknik Komitenin çalışmaları, daha acil ve hayati konularla ilgilenen diğer komitelerin çalışmalarına kıyasla daha az önemli veya acil olduğu iddia edilebilir. Bu eleştiriye ilkesel bir yanıt, kültürel mirasın bir ulusun tarihini korumada temel öneme sahip olduğu, özellikle de söz konusu tarih ortak ancak tartışmalı bir tarih olduğunda daha da önemli olduğudur.⁸¹ Ayrıca, koruma çalışmaları önemlidir; çünkü donmuş çatışma bağlamında, bu çalışmalar Teknik Komite tarafından yapılmazsa, hiç yapılmamış olarak kalacaktır.⁸²

Belki de en önemlisi, bu Teknik Komite'nin çalışmaları, diğerlerinden daha fazla, iki toplum arasında işbirliğinin mümkün olduğunu ve iyi niyetin olduğu durumlarda, "sosyal etkileşim, farklı tarih ve anıların paylaşılması ve kabul edilmesi, birbirlerinin kültürel mirasını değer vererek birbirlerine özen gösterilmesi"ni mümkün kıldığını göstermiştir.⁸³ Teknik Komite'nin çalışmalarının sosyal etkisine verdiği önem, yıllar boyunca tarihi ve dini mekanların restorasyonunun ötesine geçen bir dizi projede yansıtılmaktadır. Bunlar arasında "Miras Günü"nün planlanması ve çocukların Venedik duvarlarının kendi modellerini çizmeleri ve anıtları korumanın önemini öğrenmeleri için bir sanat ve el sanatları etkinliğinin düzenlenmesi yer almaktadır.⁸⁴ Yakın zamanda ise Teknik Komite, ada genelinde sınıfta ve evde kullanılabilecek ve Kıbrıs'taki kültürel mirasa odaklanan İnteraktif Eğitim Platformu başlatmıştır.⁸⁵ Son olarak, binaların restorasyonunun insanları bir araya getirmek için bir katalizör olduğu da kanıtlanmıştır.⁸⁶

⁷⁹ a.g.e

⁸⁰ Kültürel Miras Teknik Komitesi'nin bir üyesiyle görüşme (17 Temmuz 2023).

⁸¹ Bu, Teknik Komite'nin hem Kıbrıslı Rum hem de Kıbrıslı Türk üyeleri tarafından dile getirilmiştir. Örnek olarak Sotos Ktoris'in UNDP Cyprus'taki yorumlarına bkz. 'UNDP Completion Event at the Kalo Chorio/Vuda Mosque', <https://www.youtube.com/watch?v=sUgOIQ5bLHM>; Ali Tuncay'ın UNDP Cyprus'taki yorumlarına bkz, 'Technical Committee on Cultural Heritage – Europa Nostra Award', https://www.youtube.com/watch?v=kQYyRfyC_o.

⁸² Kültürel Miras Teknik Komitesi'nin bir üyesiyle görüşme (17 Temmuz 2023).

⁸³ UNDP, 'Social and Environmental Screening Template of the Support Project' [of the Technical Committee of Cultural Heritage], https://info.undp.org/docs/pdc/Documents/CYP/SES_00119182_2019_234.pdf.

⁸⁴ Reid, 'Heritage, Reconciliation and 'Cross-Border' Cooperation in Cyprus'.

⁸⁵ Platforma buradan erişilebilir: <https://iep.cyprusdigitalheritage.com/login/index.php>.

⁸⁶ Kıbrıs'ta Kültürel Miras Teknik Komitesi, '2008-2018: 10 Years Working Together for our Common Heritage', https://www.undp.org/cyprus/publications/2018-tcch-publication_10.

TEKNİK KOMİTELERİN KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR

Bugüne kadar Teknik Komiteler tarafından gerçekleştirilen muazzam çalışmalara rağmen, hedeflerine erişmek için üretkenliklerine ve becerilerine zararlı etkileri olan önemli zorluklarla karşılaştılar. Bu bölümde dört zorluk hakkında bilgi verilirken, Bölüm 7'de bunları ele almak için önerilere yer verilmektedir.

A | Teknik Komitelerin Çalışmalarına Politik Müdahaleler

Teknik Komitelerin karşılaştıkları ilk zorluk, çalışmalarının politik müdahalelere açık olmasıydı. Bu genellikle iki şekilde gerçekleşir: birincisi, eş başkan ve üyelerin atanması ve alınması siyasetçilerin yetkisine bırakılması, ikincisi ise Teknik Komiteler tarafından önerilen projelerin iki toplum lideri tarafından onaylanması gerektiğidir. Politik müdahalenin Teknik Komitelerin çalışmalarına olan zararlı etkisi birçok kez BM Genel Sekreteri tarafından belirtilmiştir:

*"Her iki tarafa da Teknik Komitelere, işlevlerini sürdürme, sonuçlar elde etme ve ada genelini etkileyen konuları ele alma becerilerini korumak için gerekli destek ve hareket alanını sağlama çağrısında bulunuyorum. Temsilcilerin her iki toplumda da ortak ilgi alanlarını oluşturan meseleleri tartışıp ele alabildikleri Komiteler, daha geniş kapsamlı siyasi tartışmalardan ve gelişmelerden korunmalı ve bunlardan izole edilmelidir."*⁸⁷

Teknik Komiteler, siyasi liderlerin doğrudan otoritesi altında çalıştığından, iki toplum lideri, herhangi bir gerekçe göstermeden eş başkanların ve üyelerin atanmasına ya da alınmasına karar verebilmektedir. Liderlere tanınan bu geniş yetki alanı, Teknik Komitelerin daima siyasi müdahaleye açık olmasına neden olmuştur. Buna karşılık olarak, müdahale alanı ne kadar büyürse, Komitelerin etkisi ve bağımsızlığının zedelenme riski de o kadar büyümektedir.

Teknik Komite üyeliği ile sahada gerçekleşen politik değişimler arasındaki ilişki sorulduğunda, görüşmeye katılan herkes böyle bir bağlantının varlığını doğrulamıştır. Çoğunlukla, Ersin Tatar'ın seçilmesinden sonra birçok Kıbrıslı Türk eş başkan ve üyeyi görevden almasına atıfta bulunulmuştur. Bu, 2015'te Mustafa Akıncı'nın göreve başlamasıyla uygulanan pratikten farklıydı. Akıncı, toplantılara katılmayı bırakan ya da kendi isteğiyle görevlerini sonlandıran kişiler dışında Teknik Komitelerin oluşumuna karışmamaktaydı.⁸⁸ Buna karşıt olarak, Ersin Tatar bir gerekçe sunmadan hatta onları bilgilendirmeden üyeleri görevlerinden almıştır. Bazı eski üyeler, gönüllülük esasıyla iyi niyetle çalışmalarına rağmen, deneyimlerinin ve katkılarının yeni liderlik tarafından göz ardı edildiğini ve bu pratiğin küçümseyici ve saygısız olduğunu düşünmüştür.⁸⁹ Buna ek olarak, böyle müdahaleler şu açıdan da problematiktir: üyeliğin değişken politik ortama bağlı olduğu durumlarda, Komite üyelerinin kalıpların dışında düşünmesi ve uzun süreli sorunlara yenilikçi çözümler bulması daha az olası bir hal almaktadır.

⁸⁷ BM Genel Sekreteri, 'Report of the Secretary-General on his mission of good offices in Cyprus' (3 Ocak 2024, S/2024/13), [40].

⁸⁸ Eğitim Teknik Komitesi'nin eski bir üyesiyle görüşme (6 Kasım 2023).

⁸⁹ Çevre Teknik Komitesi'nin eski bir üyesiyle görüşme (25 Ekim 2023).

Özellikle 2015'te kurulan üç Komitedeki⁹⁰ bazı Kıbrıslı Türk üyeler, Ersin Tatar'ın seçilmesiyle görevden ayrılmaya karar vermiş ve yeni siyasi liderliğin altında çalışmak istemeyeceklerini dile getirmişlerdir.⁹¹ Aynı zamanda, Christodoulides'in seçilmesiyle bazı Kıbrıslı Rum üyeler de görevlerinden ayrılmıştır ancak farklı bir sebep sunmuşlardır: yeni liderin kendi politik duruşuna katılan insanları göreve almayı hak ettiğini düşündüler ve mevcut üyelerin birçoğu onun başkanlık kampanyasına destek vermemiştir.⁹² Sonuç olarak, Christodoulides hiçbir istifayı kabul etmemiş ve Komiteler çoğunlukla orijinal ekipleriyle devam etmiştir. Bu örnek, siyasetin ve Teknik Komitelerin doğası gereği ve belki de kaçınılmaz olarak bağlantılı olduğunu göstermektedir. Böylece kaçınılması gereken, siyasi müdahaleden çok bu organları daha az üretken yapabilecek siyasi mikroyönetimdir.

Teknik Komite üyeliğinin yanı sıra, iki toplum lideri, bu organlar tarafından uygulanacak projeler konusunda da önemli bir rol oynamaktadır. Proje önerilerini onaylama ya da reddetme konusunda son kararı verme yetkisine sahip olmanın yanı sıra bu projelerin iletişimini kontrol etme yetkilerine de sahiptirler. Pratikte, iki toplumda da, BM Genel Sekreteri'nin Özel Kıbrıs Temsilcisi ile sıklıkla görüşen bir Teknik Komite koordinatörü atanmıştır.⁹³ Bu nedenle, bir proje başlatılacaksa, koordinatörler (toplum liderlerinin onayıyla), BM Genel Sekreteri'nin Özel Kıbrıs Temsilcisiyle yaptıkları toplantıda anlaşmaya varmaktadır. Teknik Komiteler tarafından genellikle politik hassasiyeti olan çalışmalar, aktivitelerin yakından takip edilmesi anlaşılırdır. Ancak, bu deneyimlerden çıkarılan derslere göre, müdahale ne kadar büyürse, Komitelerin etkisi ve bağımsızlığının zedelenme riski de o kadar büyümektedir.

Özellikle Kıbrıslı Türk liderliğinin 2020'deki değişimi sonrasında, birçok üye Teknik Komitelerin üretkenliğinde bir azalma gözlemlemiştir. Mevcut projelerin askıya alındığını, toplantı sıklığının azaldığını (ayarlanan toplantılar aniden iptal edilmekteydi⁹⁴) ve dolayısıyla yeni fikirler bulmanın da zorlaştığını belirtmişlerdir.⁹⁵ 2021 yılında "çoğu Komitenin aktivitelerinin planlama zorluklarından ve yeni üyelerle tanışma ihtiyacından dolayı tam olarak devam etmesindeki ertelemeler" hakkında endişelerini dile getiren BM Genel Sekreteri tarafından da belirtilmiştir".⁹⁶ Kısa bir süre sonra, BM Genel Sekreteri bazı zorlukları vurgulamıştır: Teknik Komitelerdeki değişiklikler, farklı projeler hakkında konuşurken kullanılacak olan terminoloji ile ilgili çatışmalar ve belirli üyelerin istifa etmesi tamamlanmak üzere olan birçok projenin askıya alınmasına ya da çok uzun süreler için gecikmesine neden olmuştur.⁹⁷ Bu gibi bölünmeler, yeni inisiyatifler ve potansiyel projelerle ilgili görüşmelerin beklenenden uzun sürmesine sebebiyet vermiştir.

90 Evie Andreou, 'Turkish Cypriot members resign from bicomunal committee on culture' (Cyprus Mail, 27 Ekim 2020), <https://archive.cyp-rus-mail.com/2020/10/27/turkish-cypriot-members-resign-from-bicomunal-committee-on-culture/>; BM İnsan Hakları Konseyi, 'Question of Human Rights in Cyprus: Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights' (46. oturum, 22 Şubat–19 Mart 2021) UN Doc A/HRC/46/24, [68].

91 BM Genel Sekreteri, 'Mission of Good Offices in Cyprus: Report of the Secretary-General' (31 December 2021, S/2021/1109), [19].

92 Ekonomil ve Ticari Konular Teknik Komitesi'nin bir üyesiyle görüşme (13 Temmuz 2023).

93 Teknik Komitelerin eski üyeleriyle odak grup toplantısı (31 Ocak 2024).

94 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Teknik Komitesi'nin bir üyesiyle görüşme (20 Temmuz 2023).

95 Yayıncılık ve Telekomünikasyon Teknik Komitesi'nin bir üyesiyle görüşme (14 Temmuz 2023); Eğitim Teknik Komitesi'nin bir üyesiyle görüşme (25 Temmuz 2023).

96 BM Genel Sekreteri, 'Mission of Good Offices in Cyprus: Report of the Secretary-General' (S/2021/634, 9 Temmuz 2021), [22].

97 BM Genel Sekreteri, 'Mission of Good Offices in Cyprus: Report of the Secretary-General' (S/2021/1109, 31 Aralık 2021), [19].

Bu gözlemler, ampirik bulgularımızda da görülmektedir. Örneğin, İnsani Konular Teknik Komitesi'nin bir üyesine göre Komite yaşlı haklarıyla ilgili büyük bir kampanya başlatmak üzereydi.⁹⁸ Bu posterler, iki özel üniversiteyle işbirliğinde gerçekleştirilen araştırmayı ve Davranış Kodu oluşturulmasını içeren kapsamlı bir girişim olacaktı. Projede gelişme sağlanmıştı, finansman bulunmuştu ve uygulaması başlamak üzereydi. Ancak, 2020 tarihli Kıbrıslı Türk seçimlerinden sonra girişim aniden engellenmişti.

Onaylanmalarına ve finansman sağlanmasına rağmen birçok proje askıya alınmıştı. Çevre Teknik Komitesi'nin bir üyesi, yeni Kıbrıslı Türk liderliğinin proje önerilerini gözden geçirmek için süre isteme ve devam edip etmemek konusunda karar vermeyi süresiz biçimde ertelemek gibi bir strateji uyguladığından şikayet etmişti.⁹⁹ Benzer zorluklar Kültür Teknik Komitesi tarafından da yaşanmıştı. Burada Kıbrıslı Türkler önerilerle ilgili değişiklikler talep etmiş, değişiklikler yapıldıktan sonra da yeniden değişiklik istemiş ve böylece ertelenen yorucu bir döngü oluşturulmuştu.¹⁰⁰ Komitenin eski bir üyesi, üyelerin daha çok özerkliğe sahip olduğu önceki dönemlerde proje uygulamasının çok daha sorunsuz gerçekleştiğini dile getirmiştir.¹⁰¹ Yeni Kıbrıslı Türk liderliği altında, Teknik Komitelerin karar verme süreçleri oldukça kısıtlı bir hal almıştı. Örneğin, Kültür Teknik Komitesi tarafından önerilen ve gençlere yönelik sanat ve video yarışmaları içeren basit bir proje, sürekli yaşanan ertelemeler ve engellemelerden dolayı iki yıldan uzun bir süre boyunca tamamlanamamıştı (bunun kaynağı ise Kıbrıslı Türk eş başkanın en küçük kararlar için bile Kıbrıslı Türk koordinatörden onay alması gerektiği idi). Sonuç olarak, Komite'nin üç üyesi istifa etmişti, bu da görüşülen bir kişi tarafından şu şekilde ifade edilmişti: "Tatar seçildikten sonra, hiçbir şey gerçekleşmiyordu".¹⁰²

Teknik Komitelerdeki politik müdahale, bazı durumlarda daha az göze çarparak gerçekleşmiştir. Örneğin, Kültürel Miras Teknik Komitesi'nin birçok projesi toplum liderleri tarafından onaylanmaya devam etmektedir. Ancak, Ersin Tatar'ın seçilmesinden sonra, Komite bunu halka etkili bir şekilde duyurması konusunda engellenmiştir. 2020 yılına kadar, restore edilen binaların açılış etkinliklerinde barış inşasına yönelik konuşmalar gerçekleşmekteydi. Bu konuşmalara artık izin verilmemektedir.¹⁰³ Sonuç olarak, binalar restore ediliyor ve kağıt üzerinde çalışmalar gerçekleşiyor fakat Komitelerin önemli bir amacı olan Kıbrıslılar arasında güven oluşturma hedefi, bu konu konuşulmadığından daha zor bir hale almaktadır.

98 İnsani Konular Teknik Komitesi'nin bir üyesiyle görüşme (12 Eylül 2023).

99 Çevre Teknik Komitesi'nin bir üyesiyle görüşme (2 Ağustos 2023).

100 Kültür Teknik Komitesi'nin eski bir üyesiyle görüşme (8 Kasım 2023).

101 a.g.e

102 Parikiaki, 'Vassiliou sorry to see Turkish Cypriot colleagues resign from bicomunal Committee on Culture' (27 Ekim 2020), https://www.pariakiaki.com/2020/10/vassiliou-sorry-to-see-turkish-cypriot-colleagues-resign-from-bicomunal-committee-on-culture/?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=vassiliou-sorry-to-see-turkish-cypriot-colleagues-resign-from-bicomunal-committee-on-culture

103 Kültürel Miras Teknik Komitesi'nin bir üyesiyle görüşme (17 Temmuz 2023).

Mevcut eleştirilerin birçoğu Ersin Tatar'ın Teknik Komiteleri idare etmesiyle ilgili olsa da, 2020 yılından önce de birçok erteleme ve engelleme taktiği, genellikle Kıbrıslı Rumlar tarafından benimsenmişti.

Örneğin, 2015 yılında Eğitim Teknik Komitesi oluşturulduğunda, görev tanımı belirleme görevi verilmişti. Bu süreçte, "federal eğitim" teriminin kullanımına Kıbrıslı Rumlar ("barış eğitimi" tercih edilmişti) itiraz etmiş ve iki toplumda müfredatı karşılaştıracak kapsamlı bir çalışma yapma talebini de reddetmişlerdi.¹⁰⁴ Var olan araştırmalar temelinde bir karşılaştırma raporu hazırlansa da, birçok Kıbrıslı Türk üye bunun yetersiz olduğunu düşünmüştür. İki toplum arasında kardeş okullar oluşturulması ve karşılıklı ziyaretlerin düzenlenmesi de reddedilmişti. Kıbrıslı Rumlar yalnızca Kıbrıs Cumhuriyeti'nin etkin kontrolü altında olan okullara ziyaretleri kabul etmişti.¹⁰⁵ Komite'nin eski bir üyesi, birçok önerinin Kıbrıslı Rumların tanınma fobisinden¹⁰⁶ kaynaklandığını dile getirmiştir. Bu açıklama, Kriz Yönetimi Teknik Komitesi'nin eski bir üyesi tarafından da dile getirilmiştir.¹⁰⁷

Teknik Komitelerin deneyimleri, belli bir düzeyde politik müdahalelerin anlaşılabilir olduğunu gösterse de, aşırı ve kontrol edilmeyen doğasının, genelde Teknik Komitelerin çalışmalarının her aşamasında mikroyönetime neden olduğunu ve bu organların üretkenliğine önemli ölçüde sekte vurduğunu ya da yavaşlattığını göstermektedir. Projelerin net ya da sağlam temelli olmayan gerekçelerden dolayı askıya alınması ve her proje için kullanılacak terminoloji ya da dile vurgu yapılması, belirsiz ve istikrarsız bir ortam yaratmıştır. Buna ek olarak, Teknik Komitelerde deneyimli üyelerin, geçerli bir neden olmadan alınmasını da içeren ani değişimler, Komitelerin devamlılığına ve bilgi birikimine de zarar vermektedir.

B | Teknik Komitelerin görev tanımlarındaki belirsizlik

Teknik Komiteler genel ve spesifik görev tanımları kapsamında çalışmaktadır. Genel görev tanımına göre amaç güven artırmayı teşvik etmek ve Kıbrıslıların günlük endişelerini ele almaktır.¹⁰⁸ Aynı zamanda, oluşturuldukları zaman, her Komitenin kamuya açıklanmayan spesifik görev tanımları da atanmıştı.¹⁰⁹ Bu, Teknik Komitelerin işleyişlerinde zedeleyici sonuçlar oluşturabilmektedir; görüşülen kişilerden birine göre bu çalışma şekli "belirsizlik yaratmış ve havada kalmıştır".¹¹⁰ Buna karşılık olarak, çalışma prosedürlerinde şeffaf olunmaması, bu organların hem üretkenliğini hem de güvenilirliğini etkilemiştir.

Bazı Komitelerin görev tanımları, yaptıkları yayınlardan dolayı, kamuya erişilebilir haldedir.¹¹¹ Ancak, diğerlerinin görev tanımları çoğunlukla erişilebilir değildir ve bu da şeffaf ve hesap verilebilir biçimde çalışıp çalışmadıkları konusunda endişeler yaratmaktadır. Örneğin, Toplumsal Cinsiyet Teknik Komitesi'nin görev tanımı, resmi yollarla değil, eski bir üyesinin akademik makalesi aracılığıyla, dolaylı bir biçimde erişilir hale gelmiştir.¹¹² Buna ek olarak, Teknik Komitelerin spesifik görev tanımları genellikle güncel değildir. Bazı durumlarda Komiteler, kuruldukları zaman yazılan konsept notlarıyla çalışmaktadır. Örneğin, Suç ve Suça İlişkin Konular Teknik Komitesi'nin 2008 yılında hazırlanan görev tanımı, kara para aklama, yol güvenliği, insan kaçakçılığı, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı ve terörizm alanlarında işbirliğine atıfta bulunmaktadır.¹¹³ Son yıllarda, adada büyüyen bir endişe haline gelen ve doğrudan Kıbrıs Sorunu ile ilgili olan insan ticaretinin neden Komite tarafından ele alınmadığı sorgulanmaktadır.¹¹⁴ Bir Teknik Komite üyesinin, hayal kırıklığı uyandıran yanıtına göre, bu konunun (2008'de hazırlanan) Teknik Komite görev tanımında yer almamasıdır.¹¹⁵

Buna ek olarak, Komite'nin rol ve sorumluluklarındaki belirsizlikler, bazı üyeler arasında bir karışıklığa neden olmuştur. Özellikle, Teknik Komitelerin hukuki veya fiili otoritelerle ve sivil toplumla ilişkilerinin belirlenmemiş olması, barış sürecinin daha geniş çerçevesindeki yeri konusunda da belirsizliğe neden olmuştur. Görüşülen kişilerden birine göre Teknik Komiteler "ne sivil toplumdur ve müzakerelerden bağımsızdır ne de tam anlamıyla resmi otoritelere bağlıdır".¹¹⁶ Örneğin, Toplumsal Cinsiyet Teknik Komitesi'nin görev tanımı açıkça müzakere sürecine kadın katılımını teşvik etmeyi belirtse de, çalışmaları liderler tarafından tamamen göz ardı edilmiş gibi görünmektedir.

¹⁰⁴ Eğitim Teknik Komitesi'nin eski bir üyesiyle görüşme (6 Kasım 2023).

¹⁰⁵ Eğitim Teknik Komitesi'nin eski bir üyesiyle görüşme (21 Ağustos 2024).

¹⁰⁶ Eğitim Teknik Komitesi'nin eski bir üyesiyle görüşme (31 Ağustos 2023).

¹⁰⁷ Kriz Yönetimi Teknik Komitesi'nin eski bir üyesiyle görüşme (29 Ağustos 2023).

¹⁰⁸ BM Genel Sekreteri, 'United Nations Operation in Cyprus: Report of the Secretary-General' (3 Ocak 2023, S/2023/6), [12].

¹⁰⁹ Geçiş Kapıları Teknik Komitesi'nin bir üyesiyle görüşme (26 Temmuz 2023); İnsani Konular Teknik Komitesi'nin bir üyesiyle görüşme (12 Eylül 2023).

¹¹⁰ Teknik Komitelerin eski üyeleriyle odak grup toplantısı (31 Ocak 2024).

¹¹¹ Çevre Teknik Komitesi'nin görev tanımı için bkz.: <https://www.tcecypus.org/about-us/mandate>; Kültürel Miras Teknik Komitesi'nin görev tanımı için bkz.: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/cy/TTCCH-2015-Brochure-FINAL-PRINTED.pdf>.

¹¹² Olga Demetriou, 'Gender in the Cyprus Negotiations' *Peace Research Institute Oslo (Cyprus Centre)* (2019).

¹¹³ Suç ve Suça İlişkin Konular Teknik Komitesi'nin eski bir üyesiyle görüşme (31 Ağustos 2023).

¹¹⁴ Nasia Hadjigeorgiou, 'Human Trafficking in Cyprus: The Crime, Victims, Perpetrators, and their Connection to the Island's Frozen Conflict' *Peace Research Institute Oslo (Cyprus Centre)* (2022); Hadjigeorgiou, 'The Practice of Engagement without Recognition under International Law'.

¹¹⁵ Suç ve Suça İlişkin Konular Teknik Komitesi'nin bir üyesiyle görüşme (25 Temmuz 2023).

¹¹⁶ Teknik Komitelerin eski üyeleriyle odak grup toplantısı (31 Ocak 2024).

Crans-Montana müzakereleri sürecinde Komite, toplumsal cinsiyet perspektifi içeren hakikat komisyonu önerisi üzerine çalışmıştır.¹¹⁸ Ek olarak, müzakere süreçleri en az bir toplumsal cinsiyet uzmanının bulunması ve Federal Devlet altında bir Toplumsal Cinsiyet Bakanlığı oluşturmak için yasa önerilmiştir. Komite üyelerine müzakerelerle ilgili bilgi verme taleplerine yanıt vermeyen liderler, bu önerileri değerlendirmeye almamış gibi görünmektedir.¹¹⁹ Eski bir üyenin açıklamasına göre:

*“Ne müzakere toplantılarına katıldık ne de orada konuşulanlarla ilgili bilgilendirildik. Sonuç olarak, önceliklendirmemiz gereken bir şey yoktu çünkü yapabileceğimiz bir şey de yoktu.”*¹²⁰

Ancak, bu müzakere sürecini ve sonuçlarını daha kapsayıcı hale getirmek için kaçırılan bir fırsat olmakla kalmayıp, Teknik Komite’nin belirtilen görevine de doğrudan aykırıdır ve böylece hem verimliliğini hem de güvenilirliğini doğrudan zedelemektedir.

Görüşmeler sırasında bazı Kıbrıslı Türk üyelere göre, görev tanımlarının resmileşmesi ve net, tek tip kuralların oluşturulması, Teknik Komitelerin etkisini geliştirebilirdi.¹²¹ Daha önce de belirtildiği gibi, Teknik Komitelerin görev tanımlarındaki belirsizlik ve net olmayan statüleri, etkilerinde büyük zorluklara neden olmaktadır. Buna karşın, görüşülen Kıbrıslı Rumlardan hiçbiri benzer bir öneri sunmamıştır ve Kıbrıs Cumhuriyeti’nin etkin kontrolü altında olmayan bölgeleri tanımakla ilgili mevcut endişelerden dolayı böyle bir öneriyi desteklemeleri de olası görünmemektedir. Potansiyel bir orta yol, öncelikle Teknik Komitelerin belirli görevlerinin tüm üyeleri ve daha geniş bir kamuoyu ile şeffaf bir şekilde paylaşılmasını sağlamakla oluşturulabilir. İkincisi ise, belirli görev tanımlarının iki ya da üç yılda bir yeniden gözden geçirilip güncelleştirilmesidir. Böyle değişikliklerin benimsenmesi, Komitelerin daha etkili bir biçimde çalışmasına ve eylemleri için halka daha hesap verebilir hale gelmesine neden olacaktır.

117 ‘Action Plan on how to ensure women’s full, equal and meaningful participation in the settlement process/an eventual settlement process’, <https://uncyprustalks.unmissions.org/statement-united-nations-spokesperson-cyprus-13-april-2022>.

118 Toplumsal Cinsiyet Teknik Komitesi’nin eski bir üyesiyle görüşme (19 Eylül 2023).

119 a.g.e.

120 a.g.e.

121 Teknik Komitelerin eski üyeleriyle odak grup toplantısı (31 Ocak 2024).

C | Uluslararası Toplumun Teknik Komitelerle Belirsiz İlişkisi

Ampirik araştırma sürecinde ekip, OSASG, UNDP ve AB olmak üzere Komitelerle alakalı üç temel uluslararası aktörle görüşme yapmıştır. Bu aktörler, düzenli bir biçimde Teknik Komitelerle doğrudan çalışmakta ve aktivitelerini koordine etmek için aralarında işbirliği yapmaktadır. Uluslararası aktörler ve Teknik Komite arasındaki işbirliği, fikir paylaşımı ve proje uygulamasını izleme platformu olarak görev yapan Yönlendirme Komitesi’nin düzenli toplantıları aracılığıyla gerçekleşmektedir. İlk başlarda bu toplantılar her ay gerçekleşse de, proje sayısının azalmasıyla toplantıların sıklığı da azalmıştır.

Bulgularımız farklı uluslararası aktörlerin Komitelerle ilgili görüş ve yaklaşımlarının tek bir koordineli yaklaşım izlemediğini göstermektedir. Özellikle, her aktör Komitelerin resmi müzakere sürecinin bir parçası olup olmadığı veya daha çok güveni teşvik eden ve Kıbrıslıların karşılaştığı günlük zorlukları ele alan daha gayri resmi mekanizmalar olarak görülmesi gerektiği konusunda farklı görüşlere sahiptir. Bu da, Teknik Komitelerin “etkinliği” ve “başarısı” gibi kavramların nasıl anlaşıldığına etki etmektedir. Bu, Teknik Komitelerden ne beklendiği ve buna bağlı olarak uluslararası toplumun bunun gerçekleşmesini sağlamak için nasıl katkıda bulunabileceği konusunda tutarlılık olmadığı anlamına gelmektedir.

Bölüm 4’te daha önce belirtildiği gibi, OSASG için Teknik Komiteler Track 1 mekanizmaları olarak ve resmi müzakerelerin bir parçası olarak görülmektedir.¹²² Track 1, Lederach’ın çoklu track barış süreci çerçevesinde, barış müzakerelerine doğrudan katılım ve en üst politik liderlikle etkileşim ile ilgilidir.¹²³ Track 2 orta düzeydeki aktörlerle ilgiliyken, Track 3 tabandan gelen girişimlerle ilgilidir. OSASG’e göre iki liderin otoritesi altında bulunan Teknik Komiteler, resmi müzakerelerin birer parçasıdır. Çok fazla üretim gerçekleşmediğinde bile, çalışmaya devam etmeleri bir başarı sayılmaktadır çünkü iki toplum arasındaki iletişimi (ve dolayısıyla, müzakerelerin yeniden başlama ihtimalini) canlı tutmaktadırlar. Bu nedenle, OSASG temsilcileri görüşmeler sırasında Teknik Komitelerin proje bazlı bir perspektiften ele alınmaması gerektiğini vurgulamıştır. Onlara göre Komitelerin başarısı, diyalogu ve işbirliğini sürdürmekte ve tasarladıkları projelerin başarılı bir biçimde uygulanıp uygulanmadığında yatmaktadır.¹²⁴

UNDP farklı bir yaklaşım benimsemiştir. Teknik Komitelerin liderlerin siyasi otoritesi altında çalıştığını kabul etmekle birlikte, temsilcileri de bu organların pratikte Track 1 kategorisine tam olarak uymadığını belirtmiştir.¹²⁵ Bu görüşü destekleyen iki gerçek vardır: ilk olarak, Teknik Komite üyeleri hiçbir zaman müzakere masasına oturmamışlardır; ikincisi ise, bu komiteler siyasi müzakerelerde tartışılan daha geniş kapsamlı fikirlerden ziyade, bireysel projeler aracılığıyla ele alınan teknik konularla ilgilenmektedirler.¹²⁶ Bu çerçevede, UNDP’nin Teknik Komitelerle nasıl çalıştığıyla doğrudan bağlantılıdır: proje fikirleri Komitelerden gelir ve UNDP, bu fikirleri proje tekliflerine dönüştürmek için Komitelerle birlikte çalışır ve aynı zamanda fizibilite ve gerekli özeni sağlar.¹²⁷

122 OSASG temsilcisiyle görüşme (9 Ekim 2023).

123 John Paul Lederach, Building Peace: Sustainable Reconciliation in Divided Societies (1. baskı, United States Institute of Peace Press, 1997), 39.

124 OSASG temsilcisiyle görüşme (9 Ekim 2023).

125 UNDP temsilcisiyle görüşme (12 Ekim 2023).

126 a.g.e.

127 a.g.e.

Esasen, UNDP teknik bir süreç aracılığıyla "destek" sunar; bazen tekliflerin hazırlanmasına katkıda bulunur, bazen Komiteler tarafından hazırlanan taslakları inceler ve nihayetinde projelerin mali ve lojistik yönlerinden sorumludur.¹²⁸ Bu projelerin çoğu, Komitelerle çalışan üçüncü ana uluslararası aktör olan AB tarafından finanse edilmektedir. Bu nedenle, ilkesel argümanlar ve Teknik Komitelerle olan kendi deneyimleri sonucunda, UNDP bu organları ne tamamen Track 1 ne de Track 2 olan bir ara aşama olarak görmektedir: "Track 1.5 organları".¹²⁹

AB'den görüşülen kişiler, Teknik Komiteleri nasıl sınıflandırdıkları sorulduğunda, Track 1, 2 veya 3 etiketleriyle ilgilenmediklerini belirttiler. Şu şekilde yorumladılar: "O OSASG'in işidir. Onlar tarafından yapılır. AB için fark etmiyor. Biz mantıklı olan her şekilde dahil oluruz." ¹³⁰ AB'ye göre, Teknik Komitelerin güvenin artırılmasına ve yeniden birleşmeye katkıda bulunması beklenmektedir; bu, AB'nin hangi projelere fon sağlayacağına karar verirken kullandığı ana kriterlerdir.¹³¹ Aynı zamanda AB, Teknik Komitelerin görevlerinin esas olarak teknik nitelikte olması nedeniyle aşırı siyasi etkiden uzak kalması gerektiği konusunda UNDP ile hemfikir. Bu nedenle, UNDP gibi AB de çeşitli projeler aracılığıyla Teknik Komitelerle işbirliği yapmakta ve onlara proje odaklı bir yaklaşım sergilemektedir. Sonuç olarak, bu iki uluslararası aktör için Teknik Komitelerin "başarısını" oluşturan şey, OSASG'nin bunu tanımlama biçiminden temelde farklıdır. Dolayısıyla, her bir uluslararası aktörün Teknik Komitelerle etkileşim kurma ve onları destekleme şekli ile onlardan beklentileri de farklıdır.

Uluslararası aktörler arasındaki farklılığı gösteren örneklerden biri "Imagine" projesinin durdurulmasıyla ilgilidir. Askıya alınmasının ardından, iki taraf arasındaki işbirliğini aktif bir şekilde teşvik etmek yerine OSASG pasif bir duruş sergilemiştir. Tarafsızlık ilkesini öne sürerek, "Imagine"ın devamını sağlamak için arabuluculuk veya herhangi bir çaba göstermekten kaçınmıştır.¹³² Buna karşılık, AB Kıbrıslı Türklerin projeyi durdurmasını sert bir şekilde eleştirmiş, Avrupa Parlamentosu Kültür ve Eğitim Komitesi, Ersin Tatar'a yazı göndererek projenin derhal yeniden başlatılmasını talep etmiştir.¹³³ Bu ikisi oldukça farklı iki yaklaşımdır. Biri için başarı diyalogun devam etmesi, diğeri için ortak zorlukları ele almak ve güven oluşturmak adına yapılan ilerlemelerin seviyesidir. Beklentilerdeki bu farklılıklar, Teknik Komitelerin yararına değildir. Son zamanlarda, bu konuda giderek artan bir dengesizlik gözlemliyoruz: AB/UNDP finansman sağlamakta, somut sonuçlar beklemekte ve çeşitli uygulama zorluklarını ele almaya çalışmaktadır. Buna karşılık, kağıt üzerinde Teknik Komitelerin çalışmalarını kolaylaştırmaktan sorumlu olan OSASG, buna karşılık gelen önlemleri almamakta ve daha pasif bir rol üstlenmekten memnuniyet duymaktadır.

128 a.g.e.

129 Hussein Agha ve diğerleri. (eds), Track II Diplomacy: Lessons from the Middle East (MIT Press, 2004), 49-50.

130 AB temsilcisiyle görüşme (26 Ekim 2023).

131 a.g.e.

132 STÖ temsilcisiyle görüşme (13 Eylül 2023).

133 Yeniduzen, 'Imagine'a Geri Dön' (31 Mart 2023),

<https://www.yeniduzen.com/avrupa-parlamentosundan-ersin-tatara-imaginea-geri-don-162438h.htm>.

Bu farklılıkları aşmak için üç uluslararası aktör, Teknik Komitelerle ilgili beklentileri konusunda bir anlaşmaya varmalıdır. Teknik Komitelerin genel bir görev tanımı varsa, desteklenen her proje ve çalışmalarının geneli açıkça bu görev tanımına bağlantılı olmalıdır. Buna ek olarak, BM'nin kolaylaştırıcı rolü, özellikle OSASG'in rolü netleştirilmelidir. Bu kolaylaştırmanın amacı nedir? OSASG'in görev tanımı, toplantı organize etmekle mi sınırlıdır yoksa daha derin bir etkileşimi teşvik etmeyi ve gerekli durumlarda aktif bir biçimde uzlaşma sağlamayı da mı içermektedir? Hem alınan eylemler hem de müdahale gerektiğinde pasif olmayı seçmek konularında hesap verilebilirlik açısından bu rolün net şekilde belirlenmesi oldukça önemlidir. AB ile ilgili olarak, fonlar daha etkili bir şekilde kullanılmalı ve önceki fonlar etkili bir şekilde kullanıldıktan sonra yeni fonların kullanılabilirliği bir geri bildirim mekanizması oluşturulmalıdır. Ayrıca, bu tür fonlar, yalnızca bireysel projelerin uygulanmasına odaklanmak yerine, Teknik Komitenin sürekliliğini ve sürdürülebilirliğini teşvik edecek şekilde sağlanmalıdır. Örneğin, daha fazla Teknik Komite, şu anda Kültürel Miras, Çevre ve Suç ve Suça İlişkin Konular Teknik Komitelerinde olduğu gibi, en azından bazı ücretli üyeleri işe almanın kendilerine fayda sağlayıp sağlamayacağını değerlendirmelidir.

D | Sivil Toplumla Etkileşim Yetersizliği

Sivil toplum, Teknik Komitelerin doğal bir destekleyicisidir; bu nedenle hem onlar hakkında iyi bir bilgilendirmeye sahip olmalı hem de çalışmalarına anlamlı bir şekilde katkı sağlayabilmelidir. Ancak, ampirik araştırmamıza göre sivil toplumun büyük bir kısmı ya Teknik Komitelerin varlığından haberdar değildir ya da görev tanımları ve çalışmaları hakkında belirsiz bir anlayışa sahiptir. Bu nedenle, birçok sivil toplum örgütünün (STÖ) temsilcisi kaç tane Teknik Komite olduğunu ve ne gibi işler yaptıklarını bilmediklerini belirtmiştir.¹³⁴ Bir çevre STÖ'nden bir kişi: "Çevre Teknik Komitesi'nin varlığından yıllar önce UNDP ile yapılan bir toplantı sırasında öğrendik. Toplantı bizi bilgilendirmek için yapılmamıştı sadece rastgele bahsedilmişti".¹³⁵ Komitelerle ilgili az çok bilgi sahibi olduğunu söyleyenler de kendi araştırmaları,¹³⁶ medya raporları,¹³⁷ Komite üyeleriyle olan kişisel bağlantıları, veya önceki profesyonel rolleri aracılığıyla haberdar olduklarını dile getirmişlerdir.¹³⁹ Görüşülen kişilerin tamamı, ne kendilerinin ne de örgütlerinin Teknik Komiteler tarafından temasa geçilmedikleri veya Komiteler hakkında bilgilendirilmediklerini dile getirmiştir.

Ek olarak, görüştüğümüz kişiler, STÖ'lerinin Teknik Komitelerle işbirliği yapamadıklarına çünkü onlara nasıl erişeceklerini bilmediklerini dile getirmiştir. Eş başkanların ve üyelerin isimlerini bilmemekte ve iletişim bilgilerine erişememektedirler. Kültürel Miras ve Çevre Teknik Komitesi gibi bazı Teknik Komiteler, web siteleri oluşturarak bu sorunu çözmüştür (ancak görüşülen kişilerin bazıları bu web sitelerinden haberdar değildi). Sağlık Teknik Komitesi gibi bazı komitelerin ise güçlü bir medya görünürlüğü vardır.

134 3 STÖ temsilcisiyle görüşmeler (6 Eylül 2023, 10 Ocak 2025, ve 6 Kasım 2023).

135 STÖ temsilcisiyle görüşme (6 Eylül 2023).

136 STÖ temsilcisiyle görüşme (5 Ekim 2023).

137 STÖ temsilcisiyle görüşme (15 Eylül 2023).

138 STÖ temsilcisiyle görüşme (6 Kasım 2023).

139 a.g.e.

140 STÖ temsilcisiyle görüşme (10 Ocak 2025).

141 STÖ temsilcisiyle görüşme (6 Eylül 2023).

Bu istisnalar dışında, STÖ'ler, aralarında belirli bir çerçeve veya resmi iletişim kanalı bulunmadığından Teknik Komitelerden kopuk kalmaktadırlar. Görüşülen kişilerden biri şunu ifade etmiştir: "Teknik Komiteler iletişimlerini geliştirmelidir. Ne sıklıkla görüşüyorlar? Ne konuşuyorlar? Bunları hiç göremiyoruz. Sanki işlerini bir nevi kapalı bir biçimde yapıyorlar".¹⁴⁰ Bir başka görüşmeci şunu eklemiştir: "Ne yaptıklarını, nasıl yaptıklarını ve ne zaman yaptıklarını bilmek istiyoruz. Görüş soruyorlar mı? Başka STÖ aktörleriyle konuşuyorlar mı?".¹⁴¹ Sivil toplumla iletişim yetersizliği, Teknik Komitelerin hedefleri için zedeleyicidir çünkü "Birini dahil ederseniz, dahil olmaya devam eder.

Birini yok sayarsınız, bir süreden sonra sizin varlığınızı unuturlar ve onlara ihtiyaç duyduğunuz zaman, onları orada bulamazsınız."¹⁴²

Buna ek olarak, sivil toplum temsilcileri Teknik Komitelerin ne gibi projeler üzerinde çalıştıklarından haberdar olmadıklarını ifade etmiştir. Komitelerin aktivitelerinden haberdar olanlar bile, etkinlikler tamamlandıktan sonra sosyal medyadan veya basından bilgi edindikleri konusunda şikayetlerini dile getirmiştir.¹⁴³ Son olarak, bazı STÖ'ler AB'den Teknik Komitelere sağlanan finansmandan haberdar olsa da, bu bütçenin nasıl harcadığı ve Teknik Komitelerle sivil toplum arasında işbirliği için alan olup olmadığı konusunda bilgi sahibi olmadıklarını dile getirmişlerdir. Görüşülen kişilerin tamamı, olanak sağlansa, Teknik Komitelerle işbirliği yapıp çalışmalarını desteklemeye, ücret dahi almadan, istekli olacaklarını dile getirmişlerdir. Teknik Komiteler ilk oluşturulduğunda, Teknik Komitelerin proje fikirleri üretip, bunların (Komitenin kendisi yerine) sivil toplum tarafından uygulanması düşüncesi geliştirilmişti. Bu bilgi ışığında, bu bulgular önemlidir. Bu sebeple, örneğin, Eğitim Teknik Komitesi, "Imagine" projesinin uygulamasını AHDR'ye verip, kendi uygulamaya çalışmamıştır. Bu bakımdan, sivil toplumun katılımı kilit öneme sahiptir, zira Teknik Komitelere faaliyetlerini genişletmeleri için gerekli araçları sağlar. Aynı zamanda, bu tür bir işbirliği Komitelerin meşruiyetini artıracak, onların daha bilinçli kararlar almalarını, daha fazla insana ulaşmalarını ve halkla daha etkili bir şekilde iletişim kurmalarını sağlayacaktır.

Teknik Komiteler ve STÖ'ler arasında iletişim eksikliğinin bir başka sorunu ise, sivil toplum aktörlerinin kendi projelerinde üzerinde çalıştıkları alanların (bu alanlar arasında hak temelli yaklaşımlar, toplumsal cinsiyet eşitliği, erişilebilirlik, ekoloji ve gençlik yer alır) anaakımlaştırılmasının çok daha zor hale gelmesidir. Sorulduğu zaman, STÖ temsilcileri ya Komitelerin anaakımlaştırma çabalarını değerlendirecek kadar haberdar olmadıklarını ya da böyle eforların gerçekleşmediğini düşündüklerini ifade etmektedir. Bir temsilci, Teknik Komite üyelerinin bu kesişen sorunların farkında olup olmadıklarını sorguladı ve onlara kılavuzlar ve eğitim verilmesi gerektiğini, ancak bunun yapılmadığını düşündüğünü belirtmiştir. Kesişen sorunları konuşmaya isteksiz olan ya da çalışmalarında anaakımlaştırmanın değerini reddeden Teknik Komite üyeleri de bunu görüşmelerinde doğrulamıştır.

¹⁴² a.g.e.

¹⁴³ STÖ temsilcisiyle görüşme (20 Ekim 2023).

TEKNİK KOMİTELERİN DAHA ETKİN ÇALIŞMASI İÇİN DERSLER

Teknik Komiteler tek tip bir yapıda çalışmamakta, her Komite benzersiz bir biçimde, diğerlerinden bağımsız olarak çalışmaktadır. Üye sayıları ve profilleri, spesifik görev tanımları, görüşme sıklıkları ve üretkenlik seviyeleri açısından farklıdırlar. Bunun sonucu olarak, her Komitenin deneyiminden farklı dersler çıkarabiliriz. Aşağıda, önceki analizden çıkarılabilecek bazı dersler yer almaktadır. Ciddiye alınırsa, bunlar prensipte umut vaat eden girişimlerin daha verimli işleyişine katkıda bulunabilir.

1 | Teknik Komitelerin işleyişi yeterince şeffaf değildir. Kuruluşlarından, üye atamalarına ve proje yönetimine kadar tüm kararlar politik olarak ancak net kuralları ya da ilkeler olmadan verilmektedir. Belirli bir düzeyde politik dahiliyet anlaşılır olsa da, dahiliyetin artmasının Teknik Komitelerin üretkenliğini engelleyebilmesi de olasıdır. Özellikle, iyi gerekçeler olmadan projelerin askıya alınması veya farklı aktörler tarafından kullanılacak terminoloji konusunda süregelen anlaşmazlıklar, projelerin verimliliğini zedelemektedir. Bu bağlamda, liderler bir Komite'nin genel işleyişine etki edecek kararlar alırken (örneğin üyeliklerle ilgili ya da projelerin toplu olarak onaylanması veya reddedilmesi gibi) dikkatli davranıp belirli projelerin nasıl uygulanacağını mikro düzeyde yönetme eğiliminden tamamen kaçınmalıdır.

2 | Teknik Komite üyeleri uzmanlıklarına göre, objektif kriterler ve şeffaf prosedürlerle seçilmelidir. Bu, Komitelerin güvenilirliğini arttırıp üyelerin konu hakkındaki uzmanlığını geliştirecektir.

3 | Teknik Komitelerin belirsiz statüsü hem Komite üyeleri hem de onlarla etkileşime geçen uluslararası aktörler için bir karışıklığa neden olmuştur. Eğer Teknik Komiteler gerçekten Track 1 mekanizmaları olarak görev yapacak şekilde oluşturulduysa, müzakarelerle ilgili bilgilere erişimleri sağlanmalı ve bu süreçlere katkı koyma olanaklarına sahip olmalıdırlar. Alternatif olarak, eğer (politikten ziyade) daha çok teknik bir işlevleri olduğuna karar verilirse, her organın özel yetki alanı üyeleriyle ve kamuoyuyla paylaşılmalı; ayrıca bu düzenli olarak gözden geçirilmeli ve güncellenmelidir.

4 | OSASG, UNDP ve AB olmak üzere uluslararası aktörlerde ortak bir vizyon ve beklenti olmaması, Teknik Komitelerin çalışmalarının tutarlılığını ve etkisini zayıflatmaktadır. Teknik Komiteler tarafından yürütülen her proje, bu organların genel görev tanımı ile bağlantılı daha geniş ve net belirlenmiş amaçlarına hizmet etmelidir. Aynı zamanda, spesifik uluslararası aktörlerin dahiliyetleriyle ilgili de dersler çıkarılmalıdır. OSASG'nin Komitelerdeki kolaylaştırıcı rolü belirsizliğini sürdürmektedir. Daha fazla hesap verilebilirlik ve etkin etkileşim için görev tanımlarının yalnızca lojistik destek mi içerdiği yoksa aktif arabuluculuğu da mı içerdiği netleştirilmelidir. AB kaynakları, geri bildirim temelli bir sistemle yönetilmeli ve yeni fonların önceki desteklerin etkin kullanımına bağlı olması sağlanmalıdır. Son olarak, Teknik Komiteler, faaliyetlerini daha sürdürülebilir bir şekilde destekleyen uluslararası toplumdan (örneğin, resmi olarak UNDP tarafından istihdam edilecek olan en azından bazı üyelerinin maaşları) katkı talep etmeyi düşünmelidir.

5 | Eş başkan ve üyelerin adları, aktiviteleri ve amaçları dahil olmak üzere Teknik Komitelerle ilgili bilgiler kamuya paylaşılmamaktadır. Yeterli iletişimin olmaması, kamuoyunun Teknik Komitelerin faaliyetleri hakkında bilgi edinmesini ve bu çalışmalara dâhil olmasını engellemektedir. İdeal olarak Teknik Komitelerin bir web sitesi olmalıdır. Bu, daha kapsamlı bir iletişim stratejisine bağlı olmalı ve iletişim bilgileri dahil olmak üzere Komiteyle ilgili bilgilerin paylaşılması sağlanmalıdır. Web sitesi, Komitenin aktiviteleri hakkında düzenli olarak bilgi paylaşmalıdır.

6 | Komitelerin çalışmaları yetersiz tanıtım ve iletişim noktalarının eksikliğinden dolayı sivil toplum tarafından görülmemesi, kaçırılmış bir fırsattır. Aktif sivil toplum katılımı, yalnızca değerli uzmanlık sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda Komitelerin çalışmalarının meşruiyetini ve halka yönelik önemini de artıracaktır. Şeffaflık ve yaygınlaştırma bu köprüyü kurmak için önceliklendirilmelidir. Teknik Komiteler, STÖ'leri bilgilendirmek için haber bültenleri gibi düzenli güncellemeler yayınlamayı düşünmeli, aynı zamanda bilgi alışverişini kolaylaştırmak ve işbirliği fırsatlarını belirlemek için düzenli toplantılar veya ortak faaliyetler düzenlemelidir.

≡ | SONUÇ

Politik ortamın pek de olumlu olmadığı zamanlarda bile, Teknik Komiteler iki toplumlu çalışmaları normalleştirmek ve umudu sürdürmek için önemli rol oynamıştır. Komitelerin devam eden faaliyetleri, politik çıkmazlara rağmen, pratik konularda işbirliğinin Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türkler için yalnızca olası değil aynı zamanda gerekli olduğunu göstermiştir. Bu anlamda Komitelerin değeri her iki tarafça da kabul edilmiştir. Böylece, müzakereler askıya alınmış olsa da, iki toplum lideri de Komitelerin çalışmalarını destekleyen açıklamalar yapmış, (daha az istekli olsa da) bu konularda harekete geçmeye devam etmişlerdir.

Bu politika belgesi, Teknik Komitelerle ilgili önemli içgörülerini paylaştı da, onlarla ilgili bilgilere erişimin kolay olmadığını da göstermiştir. Erişilebilir materyal sınırlı, Komite üzerine yazılmış akademik ya da politika araştırmaları yetersiz bir sayıdadır. Bu çalışmanın, bilgi eksikliğini gidermeye katkı koyabileceğini umuyoruz. Araştırmamız sırasında, Teknik Komitelerin, çoğu zaman yararlananların bile göz ardı etmesine rağmen, ada genelinde insan hayatına ne kadar çok dokunduğunu görmüş olduk. Bir başka deyişle, Teknik Komitelerin rolü sembolikten çok daha ötedir. Pratik olarak da önem taşımaktadırlar.

Teknik Komitelerin en önemli mesajlarından biri, çevre, sağlık, eğitim, suç veya insani konular dahil olmak üzere adanın önemli sorunlarının işbirliği olmadan ele alınamayacağıdır. COVID-19 bunu açıkça göstermiştir: hiç kimse tek toplumlu bir yaklaşımla bulaşıcı bir hastalığı kontrol altına alamaz. Aynısı çevre veya suç konuları için de söylenebilir, çünkü ne iklim tehditleri ne de suçlular geçiş noktalarında durmamaktadır. Adanın yalnızca bir tarafında yapılan eylemler, diğeri ile koordine edilmediği takdirde daima daha az etkili olacaktır. Bu örnekler ve daha birçoğu, basit bir gerçekliğin ve Teknik Komitelerin ilhamının altını çizmektedir: ortak çözümler gerektiren ortak sorunlar deneyimliyoruz ve bunun için güven oluşturmali ve birlikte çalışmalıyız.

Teknik Komiteler ilişkiler sürdürmeye ve iletişim için kanalları açık tutmaya katkı sağlamıştır. Track 1 mekanizmaları ya da başka bir organ olarak görülseler de, fırsat verildiği sürece, daha geniş müzakere sürecine dahil edilme potansiyeline sahiptirler. Resmi görüşlere genellikle dahil edilmeyen toplumsal cinsiyet, eğitim veya çevre gibi perspektifleri getirebilir, Kıbrıs'ta çok uzun zamandır barış eforlarını domine eden lider odaklı, yukarıdan aşağıya yaklaşımı kırabilirler. Müzakerelere doğrudan katkı koymalarına izin verilmesi bile, Kıbrıslılara, ötekiyle iletişim kurmanın yalnızca olası değil aynı zamanda yararlı olduğunun mesajını yayabilirler.

Aynı zamanda, Teknik Komitelerle ilgili endişe verici konular da ortaya çıkmıştır. Belirsiz işleyiş çerçeveleri, onları politik baskı ve müdahaleler karşısında savunmasız bırakmaktadır. Şeffaf kuralların olmaması, belirsiz görev tanımları ve üyeyle eş başkanların atanma ve alınma süreçlerinin şeffaf olmaması özellikle sorunlu olan kısımlardır. Uluslararası toplumun, bu organlarla olan belirsiz ilişkisi de onların üretkenliği ve etkinliği açısından yardımcı olmamaktadır. Anlamlı işbirliği için güçlü bir potansiyel olmasına rağmen, sivil toplumun çoğunlukla Komitenin çalışmalarından kopuk olmaya devam etmektedir. Bu raporda belirttiğimiz çıkarımların, bazı kısıtlamaları ele almaya katkı koyacağını umuyoruz.

Ek 1 | Oluşturuldukları Tarihten 2025 Yılına Kadar Teknik Komiteler Tarafından Yürütülen Projeler

1 | Yayıncılık ve Telekomünikasyon Teknik Komitesi

- Sivil havacılık ve radyo frekanslarında parazitlerle ilgili sorunların ele alınması [devam ediyor].
- Adada 5G ağlarının kurulması konusunda anlaşmaya varıldı. Projenin uygulanması, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin etkin kontrolü altındaki bölgelerde 2023-2024 yıllarında tamamlanmış olup, etkin kontrolü altında olmayan bölgelerde ise halen devam etmektedir.
- Uluslararası Telekomünikasyon Birliği'nin talimatına göre, FM ticari radyo ve TV kanalları dahil olmak üzere frekans spektrumundaki parazitlerin giderilmesi ve analog TV frekanslarının temizlenmesi konusunda ilerleme kaydedildi [2016].

2 | Kültürel Miras Teknik Komitesi

Bu projeler acil destekten yararlanmışlardır:

- 2012-2013 arasında:
  1. Denia/Denya Camisi
  2. Fyllia/Filya/Serhatköy Profitis Elias Kilisesi
  3. Panagia Melandrina Kilisesi
  4. Mustafa Paşa Camisi – Mağusa
  5. Baf Hamamı
  6. Trachoni/Demirhan Panagia Kilisesi
  7. Mağusa'daki Othello Kulesi/Kalesi
  8. Canbulat (Arsenal) ve Deniz Kapısı arasındaki Mağusa Surları
  9. Mağusa'daki Martinengo Burcu
  10. Ledra Sokağı'ndaki geçiş noktasında bulunan binaların stabilizasyonu

- 2013-2017 arasında:
- 11. Syrianochori/Siryanochoro/Yayla'daki Agios Nicolaos Kilisesi
- 12. Evretou/Evretu'daki camiler
- 13. Tserkezoi/Çerkez'deki cami
- 14. Komi Kebir /Büyükkonuk'daki Agios Afksentios Kilisesi
- 15. Chrysochou/Hirsofu'daki Değirmen ve Su Kemer
- 16. Girne Kalesi'ndeki Girne Batık Gemi sergi odasının geliştirilmesi tasarımlar
- 17. Kormakitis/Kormacit/Koruçam'daki Eski Aziz George Kilisesi
- 18. Çamlıbel/Myrtou'daki Agios Panteleimonas Manastırı
- 2017-2018 arası:
- 19. Mağusa'daki Ravelin/Kara Kapısı
- 20. Agios Philon arkeolojik alanı
- 2018-2019 yılları arasında, şu projeler acil yardımdan yararlanmıştır:
- 21. Mağusa'daki Aziz Mary Ermeni Kilisesi
- 22. Baf'taki (Hasan Ağa yakınlarında) Hamam
- 23. Lefkonoiko/Geçitkale'deki Archangelos Michael Kilisesi
- 24. Church of the Holy Cross of Karpaseia / Karpas'a
- 25. Agia Marina/Gürpınar'daki Agia Marina kilisesi
- 2019-2020 arasında:
- 26. Mağusa'daki Carmelite (St Mary of Carmel) Kilisesi
- 27. Agios Nicolaos/Aynikola'daki Cami
- 28. Agios Ioannis/Ayanni'deki Cami
- 29. Baf'taki Camii-Kebir Minaresi
- 30. Mağusa'daki St. Anne Kilisesi
- 31. Mağusa'daki Tanners Camisi
- 32. Askeia/Paşaköy'deki Panagia Kilisesi
- 33. Afanteia/Gaziköy'deki Agios Artemon Kilisesi
- 2020-2021 arasında:
- 34. Agios Philon Arkeolojik Alanı – Aşama 2
- 35. Agia Triada Bazilikası ve Vaftizhanesi – Aşama 2
- 36. Agios Andronicos kilisesi
- 37. Lefkoşa Surları'na (Girne Kapısı'ndan Flatros Burcu'na) bitkilerin kaldırılması
- 38. Agios Sergios ve Vakos Kilisesi
- 39. Sourp Magar Manastırı
- 40. Afendrika Arkeolojik Alanı
- 41. Agios Georgios ve Agios Iacovos Kilisesi
- 42. Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk mezarlıkları
- 2022-2023 arasında:
- 43. Mağusa bölgesindeki Agios Georgios Kilisesi
- 44. Agia Marina - Ayios Theodoros Ruin Kilisesi
- 45. Yenagra/Nergisli'deki Agios Georgios Kilisesi
- 46. Mağusa'daki Arsenal/Canbulat Burcu
- 47. Larnaka'daki Zuhuri Camisi ve Tekkesi
- 48. Vasili/Vatili köyündeki Agios Georgios Kilisesi

- 49. Larnaka'daki Tuzla Hamamı
- 50. Mağusa'daki Panagia Agia Napa Kilisesi
- 51. Larnaka Maroni Köyü Camisi
- 52. Kalo Chorio/Vuda'daki cami
- 53. Lefka/Lefke'deki su kemeri
- 54. Agios Georgios Kilisesi
- 55. Profitis Elias Kilisesi
- 56. Mağusa'daki Arsenal / Canbulat Burcu

- 2024-2025 arasında:
- 57. Lefkoşa'daki Quirini Burcu
- 58. Neta/Taşlıca'da Agios Sergios ve Vakhos Kilisesi
- 59. Afanteia/Gaziköy'deki Arif Bey Su Kemer
- 60. Lefkara'daki Hamidiye Camisi
- 61. Flamoudi/Mersinlik'teki Agios Georgios Kilisesi
- 62. Alaminos/Alamino'daki cami
- 63. Agios Elias/Yarköy'deki kilise
- 64. Kalavastos/Kalavason'daki cami
- 65. Limnia/Mormenekşe'deki Agios Georgios Kilisesi
- 66. Mağusa'daki Agia Paraskevi Kilisesi
- 67. Alektora/Gökağaç'taki cami
- 68. Yipsou/Akova'daki Timios Prodromos Kilisesi
- 69. Agios Elias/Yarköy'deki Agios Elias Kilisesi
- 70. Kalavastos/Kalavason'daki cami
- 71. Alaminos/Alamino'daki cami
- 72. Mağusa'daki Agia Paraskevi Kilisesi
- 73. Kyrenia/Girne'deki Chrysopolitissa Kilisesi
- 74. Avdimou/Evdim'deki cami
- 75. Lysi/Akdoğan'daki Panagia Evangelistria Kilisesi
- 76. Tochni/Taşkent'teki Cami ve Mezarlık
- 77. Karpas/Karpaz'daki Panagia Kanakaria Manastırı
- 78. Karpas/Karpaz'daki Apostolos Andreas Manastırı
- 79. Mağusada'daki Latinlerin St George Kilisesi
- 80. Larnaca/Larnaka'daki Tuzla Camisi

Kültürel Miras Teknik Komitesi aynı zamanda şu önemli aktiviteleri de gerçekleştirmiştir:

- Yukarıda bahsedilen projelerin birçoğu, başarıyla tamamlandıklarında, onları kutlayan iki toplumlu etkinlikler düzenlenmiştir.
- ETEK'te Teknik Komitenin çalışmalarını ve UNDP koruma prosedürlerini tanıtan bir sunum gerçekleştirmiştir [2024].
- Yaklaşık 100 Kıbrıslı Rum, Kıbrıslı Türk ve uluslararası öğrencinin katıldığı bir Uluslararası Anıt ve Sit Alanları etkinliği düzenlemiştir [2024].
- Kıbrıs'ta kültürel miras üzerine İnteraktif Eğitim Platformu oluşturmuştur [2024]. Komite ile oluşturulan yeni platform ile Komite, Mağusa'daki öğrencilerle temasa geçmiştir. Platforma buradan erişilebilir: <https://iep.cyprusdigitalheritage.com/login/index.php> [2024].
- Uluslararası Barış Günü'nde, Kıbrıs Dijital Miras Websitesinin sanal gerçeklik özelliğiyle United for Peace EU ve United World Colleges öğrencileriyle bir etkinlik düzenlemiştir [2024].

- Yaklaşık 100 Kıbrıslı Rum, Kıbrıslı Türk ve uluslararası öğrencinin katıldığı bir Uluslararası Anıt ve Sit Alanları etkinliği düzenlemiştir [2024].
- Kıbrıs'ta kültürel miras üzerine İnteraktif Eğitim Platformu oluşturmuştur [2024]. Komite ile oluşturulan yeni platform ile Komite, Mağusa'daki öğrencilerle temasa geçmiştir. Platforma buradan erişilebilir: <https://iep.cyprusdigitalheritage.com/login/index.php> [2024].
- Uluslararası Barış Günü'nde, Kıbrıs Dijital Miras Websitesinin sanal gerçeklik özelliğiyle United for Peace EU ve United World Colleges öğrencileriyle bir etkinlik düzenlemiştir [2024].
- Soli arkeolojik alanında St. Auxibus Bazilikasını and Soli Tiyatrosunu da içeren rehberli bir tur düzenlenmiştir [2024].
- Kültürel mirasın korunmasını ve çevresel sürdürülebilirliği teşvik etmek için iki toplumlu ağaçlandırma etkinliği düzenlenmiştir [2024].
- İki önemli kültürel miras alanında koruma çalışması yapmak için International Alliance for the Protection of Heritage in Conflict Areas'tan fon almıştır: Mağusa suriçi bölgesindeki Latinlerin St. George Kilisesi ve Larnaka'daki Tuzla Camisi. Bu özel bir vakıf ile Teknik Komitelerden biri arasındaki ilk fonlama anlaşmasıdır [2023].
- Adanın kültürel miras alanlarından ilham alan bir video ve çizim yarışmasının çalışmalarına başlamıştır [2022].
- 2021 European Heritage Ödülü/Europa Nostra Ödülü'nü almıştır [2021].
- Kıbrıs'ın çeşitli kültürel miras alanlarını içeren bir dizi video yaratmış ve sosyal medyada paylaşmıştır [2021].
- 29 Kıbrıslı Rum, Kıbrıslı Türk ve başka toplumlardan bireyleri bir araya getiren ve Baf'da gerçekleşen bir yürüyüş gezisi organize etmiştir [2019].
- Heritage Youth Ambassadors girişimine katılmak için 190 Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk'ten başvuru almıştır. İki taraftan 16'şar kişi, Kıbrıs'ta kültürel mirası teşvik etmek ve korumak üzere seçilmiştir [2019].
- İki taraftan 200'den fazla kişinin katıldığı bir Uluslararası Anıt ve Sit Alanları etkinliği organize etmiştir [2016].

3 | Kültür Teknik Komitesi

- 60'dan fazla Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk sanatçıyı, akademisyeni ve uzmanı bir araya getiren 'Connecting Arts 2' etkinliğini organize etmiştir [2024].
- 60'dan fazla Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk sanatçıyı, akademisyeni ve uzmanı bir araya getiren 'Connecting Arts' etkinliğini organize etmiştir [2023].
- Uluslararası Barış Günü vesilesiyle 'Walk/run for peace' etkinliğini kolaylaştırmıştır [2023].
- Video ve çizim yarışması düzenlemiştir: 'Cultural Monuments on the Island – Video and Drawing Competition for Children and Youth' [2023].
- 'In Culture We Trust' etkinliğini organize etmiştir: İki taraf arasında takas edilen sanat çalışmalarının ve işitsel/görsel kayıtların sergisini düzenlemiştir [2000].
- COVID-19 sırasında yazdıkları şiirleri okurken videoya çekilen, her toplumdan 5 şairin seçildiği bir şiir yarışması düzenlenmiştir [2020].
- Pallas Tiyatrosu'nda Kıbrıs Oda Orkestrası'nın konseri düzenlenmiştir [2018].
- Otello Kalesi'nde iki toplumdan genç müzisyenlerin klasik müzik konseri düzenlenmiştir [2016].
- Mağusa'daki Salamis Antik Kenti'nde 'Antigone' tiyatro performansı düzenlenmiştir [2016].
- Casteliotissa'da bir şiir ve müzik gecesi düzenlenmiştir [2016].
- Mağusa'daki Salamis Antik Kenti'nde 'Hippolytus' tiyatro performansı sahnelenmesi düzenlenmiştir [2015].

4 | Suç ve Suça İlişkin Konular Teknik Komitesi

- Ortak Temas Odalarını yürütmüştür. Ortak Temas Odası, 2009'dan beri Lefkoşa'da, 2024'ten beri de Pile'de aktif hale gelmiştir.
- İki toplumdan 5 şüpheli geri gönderilmiştir [2024].
- Bu gibi suçların adada artmasından dolayı duyulan endişeye yanıt olarak, özellikle çocuklar ve yaşlılar gibi hassas grupları etkileyen ekonomik siber suçlar üzerine iki toplumlu bir seminer düzenlenmiştir [2024].
- Çocuk istismarı ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet üzerine ortak bir atölye çalışması düzenlemiştir [2023].
- Pile'de UNFICYP koordineli ortak polis baskınları düzenlemiştir [2023].
- Eğitim Teknik Komitesi işbirliğinde Okullarda Geleneksel Zorbalığın ve Siber Zorbalığın Yaygınlığı, İlişkili Faktörleri ve Önlenmesine yönelik eğitim uygulanmıştır [2020].
- Uluslararası bir perspektiften Ortak Temas Odası'nın bir incelemesi için eş başkan, Cambridge Üniversitesi'nde bir atölye çalışmasına katılmıştır [2019].
- Federal polislik üzerine ortak seminer düzenlemiştir [2016].
- Ev içi şiddeti önlemek için ortak seminer düzenlemiştir [2015].
- Öğrenci ve öğretmenlerin katıldığı, yasadışı maddelerin kullanımıyla ilgili ortak seminer düzenlemiştir [2011].
- Risk altındaki çocuklarla ilgili ortak seminer düzenlemiştir [2010].
- Geçiş noktalarında yol güvenliği ile ilgili broşürlerin dağıtımını başlatmıştır [2010].

5 | Ekonomik ve Ticari İşler Teknik Komitesi

- Young Professionals Internship Programme (Genç Profesyoneller Staj Programı) düzenlenmiştir [2024].
- Kıbrıs Merkez Bankası, Komite'nin devam eden çabalarının bir sonucu olarak, yerel bankalara Kıbrıslı Türklerin Kıbrıs Cumhuriyeti'nin fiili kontrolü altındaki bölgelerde kişisel banka hesapları açmalarına izin verme yetkisi veren bir genelge yayınlamıştır [2023].
- Kıbrıs'ta elektrik ve elektronik atıkları geri dönüştürmek için girişim başlatmıştır [2022].
- Hellimin Menşe İsmi Korumalı Ürün (PDO) tartışmalarına katkıda bulunmuştur [2021]
- Adada cep telefonlarının karşılıklı olarak çalışmasını sağlamıştır [2019].
- Nicosia Master Planı'nın fizibilite çalışmasına katkı sağlamıştır [2018]
- Tampon bölgenin iki tarafında bulunan elektrik şebekelerini bağlamıştır [2013].

6 | Çevre Teknik Komitesi

- Ada çapında çevresel sorunları ele almak için düzenli ortak ziyaretler düzenlenmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur [Devam ediyor].
- 'Exploring the geological heritage of the island of Cyprus' (Kıbrıs adasının jeolojik mirasını keşfetmek) projesi gerçekleştirilmiştir [2024].
- 'Environmental caretakers – empowering youth on environment' (Çevre bakıcıları – çevre konusunda gençlerin güçlendirilmesi) projesi gerçekleştirilmiştir [2024].
- 'Preserving biodiversity – analysing poison use in remote wildlife habitats' (Biyo-çeşitliliği korumak – kırsal vahşi yaşam habitatlarında zehir kullanımının analizi) projesi gerçekleştirilmiştir [2024].
- Üçüncü UN Youth Champions for Environment and Peace (Çevre ve Barış için BM Genç Şampiyonları) için Komite'nin eş başkanları sunum gerçekleştirilmiştir [2022].
- Çevre Teknik Komitesi web sitesi geliştirilmiştir [2022].
- Gençlere yönelik 'What does water mean to you' (Su sizin için ne anlam ifade eder?) fotoğraf yarışması düzenlenmiştir [Amerikan Elçiliği ile, 2021]
- 'Healthy Environment Webinar' (Sağlıklı Çevre Webinarı) düzenlenmiştir [2021].
- Jeolojik eğitimi tanıtmayı ve adanın jeolojik mirasıyla ilgili farkındalık yaratmayı amaçlayan 'Geo-Heritage' projesi düzenlenmiştir [2021-2024].
- Yangın önleme kampanyası düzenlenmiştir [2013].
- Geçmişteki madencilik faaliyetlerinin çevreye etkilerinin ve durumu azaltmak için yolların tartışıldığı bir münazaraya katılmıştır [2010].
- Su tasarrufu için ortak bir farkındalık kampanyası düzenlenmiştir [2009].

7 | Toplumsal Cinsiyet Teknik Komitesi

- Adanın iki tarafından girişimci kadınlar için bir networking etkinliği düzenlenmiştir [2023].
- Kıbrıs barış sürecine kadınların katılımı ile ilgili seminer düzenlenmiştir [2023].
- 'Inclusive Diplomacy: Women's Participation in the Cyprus Talks' (Kapsayıcı Diplomasi: Kıbrıs Müzakerelerinde Kadın Katılımı) isimli sergi düzenlenmiştir [2023].
- Liderlik ve kadın girişimciliği üzerine iki seminer düzenlenmiştir [2023].
- Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk toplum liderleri tarafından benimsenen 'Çözüm sürecinde/olası çözüm sürecinde kadınların tam, eşit ve anlamlı katılımını sağlamak için Eylem Planı' hazırlanmıştır [2022].
- COVID-19 sırasında kadın ve kız çocuklarına karşı şiddet artışı ile ilgili ortak bildiri hazırlanmıştır [2020].
- Kadınlar ve barış inşası üzerine panel düzenlenmiştir [2016].

8 | Sağlık Teknik Komitesi

- İki taraftaki epidemiyolojik durumla ilgili bilgiler paylaşılmış ve Kıbrıslı Türk toplumuna COVID-19 aşıları gönderilmiştir [2020'den itibaren devam ediyor].
- Medikal konularla ilgili bilgi paylaşmak üzere toplantılar düzenlenmiştir. Veterinerlik Konuları alt komitesi ile ilgili toplantılar da düzenlenmiştir [Devam ediyor].
- 'Mapping Risk for Aedes Invasive Mosquito Spread (ID-AIM)' (Aedes İstilacı Sivrisineklerin Yayılma Riskinin Haritalandırılması) (Aedes Projesi) projesi uygulanmıştır. [2019-2024]
- İki toplumdan katılımcılarla Aedes İstilacı sivrisineklere odaklanan eğitim düzenlenmiştir. Kıbrıs'ta sivrisinek kaynaklı hastalıklarla mücadele iki toplumlu işbirliğini artıran, en iyi uygulamaların paylaşıldığı takip niteliğinde olan pratik alan ziyaretleri ve oturumları düzenlenmiştir [2024].
- 2023 depremlerinin ardından Türkiye'den gelen tedarik hatlarının kesilmesinden sonra Kıbrıslı Türk toplumuna ilaç ve aşı sağlanmıştır [2023].
- Bulaşıcı bir hastalığın ortaya çıkması durumunda kullanılacak bir iletişim mekanizması devreye girmiştir [2013].
- İnsani nedenlerden dolayı tampon bölgeden tıbbi tahliyeyi kolaylaştırmak için bir prosedür oluşturulmuştur [2010].
- Tampon bölge geçiş noktalarından ambulans geçişleri koordine edilmiştir [2009].

9 | Kriz Yönetimi Teknik Komitesi

- Deprem ve yangın durumlarında hazırlık, önleme ve yanıt verme protokolleri hazırlamak için iki taraftan uzmanlar ve Teknik Komite üyeleri arasında toplantı organize edilmiştir [2023].
- Deprem ve yangınlarla ilgili farkındalık yaratmak için Pile'deki okullarda 'Disaster Ready School' (Felakete Hazır Okul) projesi organize edilmiştir [2020].
- BM kontrollü tampon bölgede ortak bir yangınla mücadele çalışması düzenlenmiştir [2013].

10 | Geçiş Kapıları Teknik Komitesi

- Sınırlı şeritler ve belge kontrolü için sınırlı personelden kaynaklanan gecikmelerin olduğu Lefkoşa'daki Agios Dometios/Metehan geçiş kapısı genişletilmiştir [2025].
- Lefka-Aplici/Lefke-Aplıç ve Deryneia/Derinya'da iki yeni geçiş kapısı açılmıştır [2022].
- Bu raporda, Limnitis/Yeşilirmak'taki yeni geçiş kapısının açılışı da dikkate alınmıştır. Aynı zamanda, yeni geçiş kapılarının açılması için ortak bir komitenin oluşturulması da dikkate alınmıştır. [2010]

11 | Eğitim Teknik Komitesi

- 'Imagine' projesiyle ilgili beyin fırtınası [Almanya'nın Federal Dış İlişkiler Bakanlığı tarafından desteklenmiş ve Tarihsel Diyalog ve Araştırma Derneği ile Dayanışma Evi tarafından yürütülmüştür, 2017-2022].
- Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk öğretmenlere yönelik webinar (pilot çalışma) düzenlenmiştir [2020].
- 'İki Toplumlu Yürüyüşler: Lefkoşa'dan Öğrenmek' organize edilmiştir [2019].
Uluslararası Çocuk Günü'nü kutlamak için organize edilen ve Kıbrıs'ın dört bir yanından 100'den fazla çocuğu bir araya getiren etkinlik serisi gerçekleştirilmiştir [2016].

12 | İnsani Konular Teknik Komitesi

- 'Angels of pace: Social inclusion – leaving no one behind' etkinliğinin organizasyonu: İki taraftan yaklaşık 40 otizmli ve Down sendromlu çocuk ve genç bir araya gelerek, modern dans, halk dansları ve çeşitli aktivitelere katılmışlardır [2019].

Bu yayın Avrupa Birliği tarafından finanse edilmiştir. İçerik tamamıyla ICLAIM ile İnsan Hakları Platformu'nun sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

